

BUCUREȘTIUL

LITERAR ȘI ARTISTIC

Revistă fondată la 1 octombrie 2011 de Coman Șova și Florentin Popescu
Apare lunar • Anul XIII, nr. 5 (140), mai 2023
www.bucurestiul-literar.ro

Andrei Bogdan Lefter: *Omagiu*, (sculptură în metal), Buzău

În acest număr:

- Eusebiu Camilar: *Focul* (3)
- Elena Văcărescu: *Vânărea ursului* (7)
- Poezie românească la km 0: Tudor George (8)
- Victor Petrescu: *Prin Infern și Purgatoriu: Radu Gyr* (9)
- Marian Nencescu: *Un "yankeu" din Connecticut a inventat râsul* (14)
- Poezie universală la km 0: E. E. Cummings (15)

Editorial

Editori închipuiți, corijenți la gramatică și nu numai la gramatică

Rândurile pe care le aștern aci se datorează unei mici întâmplări de mai deunăzi. Și iată care:

În multele mele drumuri prin București îmi place să mă opresc și pe la anticariate sau chioșcuri la care se vând cărți, mai ales cărți vechi. Și asta pentru că un volum din trecut are o poveste a lui. Mi-o pot imagina, o pot construi de unul singur în planul închipuirii și, mai mult decât atât, o carte veche îmi evocă ceva din atmosfera culturală de odinioară, din ambianța editorială de atunci și nu numai.

Pornind de la un astfel de op și, firește, coroborând ceea ce îți sugerează acel volum cu ceea ce ai aflat din istorie, dacă nu cumva chiar ți-a fost dat să trăiești „pe propria piele”, cum se zice, te aflu dintr-o dată în postura arheologului care dintr-un ciob de ceramică reconstituie un vas întreg și cată să-l situeze într-o anume epocă, circumscriindu-l unei anume culturi, dintr-un anumit spațiu etc. etc. Ori te poți compara cu paleontologul ce recompune scheletul unui animal din doar câteva oscioare descoperite, întâmplător sau nu, într-un anume loc.

Mă veți întreba, poate, de ce am făcut această introducere. Și n-am să întârzi să vă răspund. Fiindcă într-una din peregrinările de care am scris mai sus am găsit o carte (n-are importanță care) tipărită prin anii '50 ai veacului trecut, iar pe interiorul ultimei coperti am aflat micul fluturaș pe care l-am fotografiat și-l tipăresc mai jos. Ce vrea să spună și ce înseamnă el aproape că nici nu mai are nevoie să fie demonstrat. E limpede: certifică seriozitatea editorilor de altădată, pierdută pentru totdeauna și rămasă doar amintire în lumea culturală de azi.

Am mai spus-o și am mai scris-o și altădată în chiar paginile „Bucureștiului literar și artistic”: dispariția serviciului de corectură din editurile, care au apărut ca ciupercile după ploaie după 1989, a așa-numitului CTC (control tehnic de calitate) cum se numea el pe vremuri (în edituri purta denumirea de „Bun de difuzare”) a dus la o brambureală totală. În edituri (cele mai multe înființate și patronate de inși fără pregătire de specialitate, fiindcă și în acest domeniu ar fi trebuit să existe

Combinatul Poligrafic Casa Scânteii
„I. V. STALIN”

CONTROLOR No. 7

La găsirea unui defect în volum rugăm să se înapoieze cartea împreună cu acest talon.

asa ceva) s-au tipărit după 1989 milioane de cărți, iar dacă astăzi ar exista un mijloc tehnic (o mașină electronică sau cam așa ceva) de control al acestor cărți, s-ar vedea că o foarte mare parte dintre ele conțin greșeli impardonabile de gramatică, de literă, de punere în pagină etc. etc.

Termenul ERATA pare să fi dispărut și el din Dicționarul Limbii Române.

Dar cum așa ceva e o utopie, ceva de domeniul fantasticului, nimeni nu se sinchisește, nimeni nu ia atitudine, iar caravana merge înainte.

Îmi imaginez că dacă la fiecare carte ar exista un fluturaș precum cel de mai jos și chiar i s-ar da curs multe, foarte multe edituri s-ar trezi cu zeci, poate sute de exemplare returnate și, în consecință, ar da faliment...

Să fim înțeleși. Așa cum în literatură sunt nenumărați poeți „închipuiți” (care se cred mari genii sau talente și râvnesc atât la primirea în Uniunea Scriitorilor cât și la premii naționale; un îns se compara mai deunăzi cu Eminescu, iar o doamnă se fălea că a fost nominalizată la Premiul Nobel (nu se știe când și de către cine) și în lumea cărții avem editori închipuiți, corijenți la gramatică și nu numai la ea, care se consideră promotori și propagatori ai patrimoniului național.

Dar cine să-i trezească la realitate? Cine să le spună adevărul în față și să-i oprească din elanul lor câtă vreme atâtea și atâtea alte lucruri nu mai sunt cum trebuie, iar pe corectitudine și normalitate aproape nimeni nu mai...

Florian Popescu

Fenomenul Urmuz

Este reconfortant și de-a dreptul surprinzător să vedem că în aceste vremuri traversate de tot felul de crize, în care ochii și urechile tuturor se ațintesc asupra guvernărilor, mai există locuri și oameni pe care îi preocupă omagierea unor mari personalități ale culturii naționale.

Locul despre care scriem aci este Curtea de Argeș, iar oamenii cu aceste preocupări nobile sunt cititorii și iubitorii operei lui Dem Demetrescu-Buzău, cunoscut ca scriitor sub numele de Urmuz – poate cel mai strălucit reprezentant al avangardismului românesc, un adevărat și de necontestat fenomen literar.

La 17 martie 2003 s-au împlinit exact 140 de ani de la nașterea acestui scriitor de mare originalitate și care a revoluționat literatura națională prin scrieri inconfundabile, de mare răsădit în lumea culturală românească și chiar europeană.

Acestea au fost cele mai solide argumente pentru organizarea, în zilele de 17-19 martie a.c. a unui simpozion internațional „Urmuz 140 – 100”, ca dublă omagiere a scriitorului (pentru naștere și pentru trecerea în eternitate).

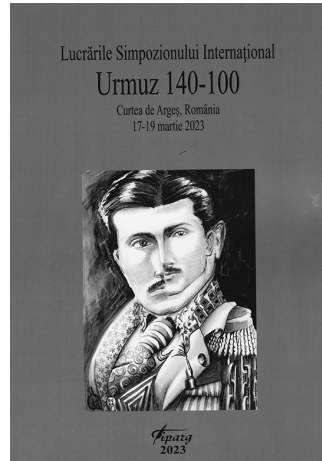
Simpozionul a fost „blindat”, dacă se poate spune așa, de o serie de manifestări adiacente, așa încât se poate afirma că orașul regal Curtea de Argeș a fost, pentru trei zile, un fel de capitală nedeclarată a avangardismului românesc.

Astfel, participanții au putut vizita o expoziție internațională de portrete „Urmuz văzut de graficienii lumii”, imaginile de acolo fiind adunate și într-un album editat special cu prilejul evenimentului. La Centru de Cultură și Arte „George Topîrceanu” a fost jucată în premieră piesa *Urmuz*, de Valeriu Butulescu, apoi au fost prezentate timbrul și completul poștal dedicat filatelitelor și albumul *Pe Argeș în Sus. De la Mesterul Manole la Urmuz*, inițiativă a Consiliului Județean Argeș, pusă în practică de Romfilatelia București.

O parte din cele circa 30 de comunicări științifice prezentate cu acest prilej de către cercetători din România și din străinătate au fost tipărite într-un volum special, editat de dl. Gheorghe Păun, care îi semnează prefața.

Iată și numele celor cuprinși în carte, autori care, se înțelege, au abordat opera lui Urmuz din varii unghiuri: Imre Jozsef Balázs, Florin Balotescu, Gabriela Banu, Ana Brandia Oproiu, Valeriu Butulescu, Imra Carannante, Anca Chiorean, Florin Copcea, George Corbu Junior, Lucian Costache, Emilia David, Florin Dochia, Dumitru Augustin Doman, Michael Finchenthal, Aureliu Goci, Ovidiu Morar, Marian Nencescu, Mariana Nicolae, Ana Olos, Ion Pop, Petre Răileanu, Pușa Roth, Giovanni Rotiroti, Ana-Maria Tupan, Alexandru Vakulovski, Narcis Zărnescu.

Dl. Gheorghe Păun (care a fost, cum se spune „Sufletul” simpozionului) semnează, la finalul cărții, o bibliografie „Urmuz”, de un real folos viitorilor cercetători și istorici literari. (F.P.)

Autografe în premieră

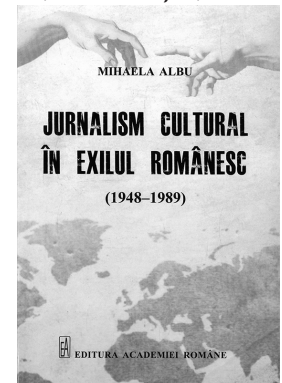
Corneliu Șerban
Ce-ai făcut cu viața ta?
(Editura Prahova, Ploiești, 2023)

„Sunt bolnav de-un ciudat neastâmpăr/ și chiar dacă prea puțin cred în mine./ cred în lumină. Și cred în pământ./ Iubesc adevărul cel tânăr și viu.”

Corneliu Șerban

Mihaela Albu
Jurnalism cultural în exilul românesc (1948-1989)
(Editura Academiei, București, 2021)

„Scopul volumului este acela de a continua acțiunea de reintegrare a activității exilului românesc în cultura națională după criteriul valorice, prin prezentarea celor mai importante publicații literare editate de scriitorii/ziariștii români din exil (texte, rubrici ș.a.)”

Mihaela Albu

Marian Dumitru
Cu ariciul după aur
(Editura Semne, București, 2022)

„Cartea unui condeier care în curând va intra pe ultima sută de metri a acestei curse nebunești numită viață, cursă dus-întors de la pământ la cer și de la înger la țărână.”

Marian Dumitru

Sărbătoriții noștri în Lunile lui Florar

• Ioan Barbu (n. 15 mai 1938), prozator și publicist. Membru în Colectivul de redacție • Șerban Codrin (n. 10 mai 1945), poet și publicist. Colaborator • Mihai Neagu Basarab (n. 3 mai 1946), dramaturg, publicist. Corespondent special la Freiburg • Victor Gh. Stan (n. 6 mai 1951), poet și publicist. Colaborator • Ștefan Mitroi (n. 5 mai 1956), prozator și publicist. Colaborator.

Tuturor un simbolic buchet de flori și un călduros *La mulți ani!*
Bucureștiul literar și artistic, Anul XIII, nr. 5 (140), mai 2023

Eusebiu Camilar

FOCUL

Ilina, străbunica noastră, a mai apucat vremea când focul se naștea și din cremenea trăsniță cu amnarul ! Cât va fi trecut de-atunci ? Ea ținea minte că pe când era de-o șchioapă, în locul câmpiei se aflau păduri întunecate de stejari groși cât polobocul ! În pădurile acelea se mutase tatăl ei, moșul Spiridon, cu tot lucrul și vietatea, ca paznic al negrelor singurătăți. Acolo a copilărit Ilina. Amuțea în prag când vedea căpriorii în cârd ? Ierni lungi veneau, cu urletele lupilor...

Focul trebuia păzit ca lumina ochilor ! Asta, mai cu seamă când tatăl ei lipsea zile și nopți, dus, ca-n alte târâmuri, să apere de fiară căprioarele din slobozii.

Odată, toți ai casei, după ce au pus butuc proaspăt în focul din vatră, au adormit. Poate-i va fi îndemnat la acel somn adânc căldura cuptorului sau vuietul arborilor în vânturi. Destul că s-au trezit târziu. Focul pierise. Butucul, ars pe jumătate, se stinsese, și arăta în fundul hornului ca un stârv de dihanic. Toți ai casei au stat întâi speriați în mijlocul încăperii: pierise ființa care le da căldură, le fierbea mâncarea și le da lumina în nopțile atât de lungi. Să împrumute foc din altă parte nu era chip, căci până la prima așezare omenească ar fi avut de tăiat troiene multe și de înfruntat primejdia fiarei.

Întâi a înghețat bocnă apa din cofă ! Pe urmă, apa din ceaul de mămăligă. Apoi, când s-a lăsat noaptea, toți dărdăiau de frig, în întuneric, pe cuptorul rece.

Trei zile și trei nopți au trecut așa. S-au apucat să frece lemne, unele de altele, până la aprindere. Moșul Spiridon își luase merinde de lipsă lungă. Spusese, la plecare, arătându-le în colț buciul mare:

– Numai la primejdie, copii... Ați priceput ? Numai la primejdie scoateți-l în prag și chemați-mă ! Nu mă duc către loc statornic ! Sunați, însă, întâi către răsărit ! Și dacă nu răspund, dintr-acolo, la mieznoapte sunați ! Și dacă nu vă răspund nici dintr-acolo, dați glas mare spre miezăzi...

Și dacă le poruncise tatăl să-l cheme numai la primejdie mare, copiii l-au ascultat, răbdând frigul și întunericul. Mâncau grăunțe de porumb, ghindă și jir, să-și amăgească foamea. Îndată au și auzit urlete în jurul casei. Au auzit zgrepțănături la ușă. Apoi, într-un adânc de noapte, au auzit fiarele cum mârâie și le rod pragul...

În somnul lor scurt visau focul ca pe-un fecior alb din țara fantasmelor. Când n-au mai putut, de spaimă, de foame și de frig, au tras zăvorul de pe ușa de-afară; dar au sărit înapoi, au trântit zăvorul la loc, când au văzut pragul ros și urmele proaspete ale fiarelor !

S-au urcat repede în pod, și au potrivit buciul mare, într-o ieșitură a fumului, spre răsărit. Și buciul nu răsuna ci se ruga, plângând în sughituri scurte:

– Vino, tătuță, vino ! Vino ! Vii ? Vino ! Vii ? A trecut după aceea la muștiuc alt copil. Și tot în sughituri scurte a plâns buciul mare. Și a trecut și Ilina la muștiuc, și, după ce și-a umplut pieptul de aer, n-a lăsat buciul de fel să plângă, l-a dat tremurătură lungă, lungă, peste vârfuri fumurii și hăuri acoperite de promoroacă. Și parcă în codri boncăluiau zimbrii treziți de sub frunzele vechimilor,

Când a tăcut ea, a mai auzit ecourile, departe, din ce în ce mai departe, parcă fugeau zimbrii, năprasnic, înapoi în veacul lor, și după ce s-au furișat toți înapoi sub frunzele tăcerii, copiii și-au ațintit auzul la răsărit. Dar buciul tatălui nu

se auzea ! Își zdrobise buzele Ilina, și muștiucul cu sânge se udase, dar ea nu s-a dat biruită, căci venea altă noapte, și vântoasa se întetea, și începea iar să ningă... Însă buciul tatălui nu-i da nici un răspuns...

Ilina s-a întors către miezul nopții. A potrivit buciul în ieșitura fumului din partea aceea. N-a mai trezit într-acolo zimbri, ci parcă dădeau gemete dâmburile și pietrăriile. Și nu s-a auzit răspuns nici dintr-acolo...

Spre miezăzi s-a întors Ilina. Apoi, pe când viforul creștea, a pus buciul în ieșitura dinspre asfințitul soarelui. Și glasul așteptat nici dintr-acolo nu s-a auzit.

Și Ilina a coborât din pod, și s-a ghemuit lângă frați și surori, în întunecimea înghețată. Și vântoasa șuiera pe acoperiș și pe sub streșini, și casa din pădure se hâțâna, și-n horn parcă gemea cineva de groază...

Cum a ațipit, Ilina l-a visat pe tatăl ei. Parcă așa cum buciul ea spre asfințit, în marea liniște de după vifor, s-a auzit răspunsul, și parcă-l vedea pe tatăl ei întors acasă, îngenunchind la vatră și privind iasca pe cremene... Și parcă îndată ce a fulgerat în sus și-n jos amnarul, scânteia s-a înfipt în iască, și s-a văzut fumul, într-o șuviță subțire ca mătasea... Și parcă toți cei din încăperea ar fi țipat deodată:

– Focul, iată-l...

Și parcă după aceea, în ghemul cu călți s-a ivit flacăra, și toți au tăcut, urmărind-o în surcelele din vatră, jucând ca un spiriduș, furișându-se pe sub vreascuri, lingându-le, dându-i trosnete ușoare, ascunzându-se și iar ivindu-se, puternică și roșie, până ce toată vatra s-a umplut de niște crânguri...

Și visând, Ilina simțea cum îngheață de frig.

Cum s-a zărit de ziuă, a urcat iar în pod și a trezit zimbrii din tuspatru punctele cardinale.

Buciul tatălui n-a mai răspuns însă niciodată...

(vol. „Poarta furtunilor”, Editura Militară, București, 1982)

Coman Șova

Cunoaștere

Un om,
gândind la materie,
a zis:
trebuie să mai fie ceva...

Au început
să-i umble fantasme prin somn,
prin veghe,
până când
a văzut taine,
miracole...

Alt om,
gândind la miracole,
a zis:
nu se poate,
mai este ceva.

Și-au început
să-i umble fantome prin somn,
prin veghe,
până când,
într-o noapte,
a văzut
cum se dilată Universul.

Un alt om...

Împreună în spatele nopții

Seara, lumina va intra în mare,
încet, culcându-se de-a lungul
acolo unde pământul e tainic.

Liniște ca-n sângele urșilor iarna,
când zăpezile uită să se mai oprească.

Vom călca umbra paltinilor în picioare
ca pe toți anii aceștia

și vom ajunge, ținându-ne de mână,
în spatele nopții.

Orice rană

Pune adevărul acesta deoparte,
încărcat cu înțelegere
și nu te mai mira de nimic.
Lucrul e așa cum este, nu cum vrei.
Orice rană se închide
și acolo unde apare o cicatrice
totul e mai rezistent.

Pași fără drum

Cărări fără șir, fără lumini, fără urcuș,
pași fără drum, fără dor, fără mișcare...
Și va veni un anotimp peste toate nopțile,
trecute și netrecute
până la cuvintele
„am ajuns”.
Se vor așterne zăpezi
peste sângele meu
și întregul poem al nașterii
încărunți-va...

BARBA CÂT CUIBUL DE CIOARĂ

(fragment de roman)

Marian
Dumitru

În poza pe care fotografatul Clocotici o făcea totuși până la urmă, atunci când surprindea un moment de acalmie a cetei, mușterii se înfățișau, fie cu ochii întredeschiși peste o gură strâmbată, fie cu părul căzut

smoc, hodoronc-tronc pe frunte, sau cu cheliile respectabile strălucind în puhoiul de lumină al bliului, orbitoare ca niște ceasuri mari de bucătărie. Cei mai neglijenți își arătau nu numai dinții și o postată de măselele înghesuie cu metalice punți, dar și gingiile rumenite, precum armăsarii în călduri clocotind pe lângă o veșnic mișcătoare iapă capricioasă.

Împrecinații cu musca pe căciulă cereau mereu o nouă fotografie, iar Clocotici accepta cu docilitate, mai ales că o poză în o sută de exemplare îi băga banii frumoși direct în pungă.

Începea, iarăși, comedia regroupării ordonate pe scările bisericii cu nemulțumiri demonstrative ale fotografului, cu așezări ale clientelei pe locuri declarate ferm definitive, urmate însă imediat de bulucirile distructive ale nuntașilor pe scări și în fața scârilor.

Cei scunzi se aruncau rapizi ca niște pepeni scăpați din mâini direct în fața lunganilor care îi ecranau. La rândul-le, ca să-i descurajeze pe mărunții, ironicii lungani ciufuleau părul lacomilor de prim-plan provocându-se astfel o altă întârziere cu pieptănarea scărmanașilor, iscându-se o nouă zurbă cu reproșuri și îmbrânceli numai pe jumate amicale.

În fața ușilor tăcute ale preasfântului lăcaș, anturajul dădea pe gratis un spectacol laic nefiresc. Uneori, când toți participanții la imortalizare aveau gata selectat pe buze zâmbetul cel mai cuceritor iar în obraji acea duioasă veselie tâmpă, pozarul se prăbușea în sine cu un of shakeasperian: aparatul era acum pustiu, se terminase filmul.

Un tunet de nemulțumire bubuia în soborul petrecăreților și o ploaie rece de învinuiri și torențiale epitețe cădeau șuvoi pe capul speriatului Clocotici, înfricoșat încă mai de demult de către clienții bețiviți care, prin vremuri, îi mai rupseseră în vreo două rânduri cocoșa. Oricum, pozarul era tot timpul gata să o ia la fugă, să spele putina, așa cum o mai făcuse cu succes și pe la alte nunți când „pozase” fără film.

*

Pe măsură ce Cornelia îl tot pricopsea cu câte o fată, Vasile Ciubuc se mișca tot mai des ca un coiot în cușcă. Văzând că din trupul nevestei nu mai vine, în sfârșit, băiatul mult așteptat, într-o seară, bărbatul sorbi cu multă zarvă o cafea mare, amară și, pe cât de plăvan era, se închise în el și ticlui toată noaptea cum să mai procedeze, ce să mai inventeze pentru a concepe un băiat. Pur și simplu omul se zvârcolea în patul care dădea să se rupă. Nevestei nu îi găsea nici o hibă, era pe gustul lui: frumoasă, micuță, îngăduitoare, fragilă și stimulative și, pe deasupra, îi mai făcuse și trei fete, păpuși vii.

Este adevărat, numărul fetelor îi dădea o anumită îngrijorare pentru că, într-un târziu, fiecare fată mare poate deveni pe viață o piatră de moară la gâtul familiei. Sau, și mai riscant, să însoare un măgar.

Nici casei, Vasile Ciubuc nu-i găsea lipsuri: era luminoasă, mobilată cu nuc și zambile de apă, electronizată cu vârful tehnicii și însuflețită de trei mamifere: un ciobănesc mioritic superb, o pisică jucăușă și surprinzătoare care, la rândul-i, era admirată, la nesfârșit, de un motan galben ca floarea de rapiță, imens și lenș.

Când nu curta pisica, motanul mânca, iar când nu mânca, dormea și sforăia muzical, impresionându-l până și pe mofluzul maestru Rogojină de la Colegiul de muzică, cel care, de când descoperise motanul-minune transcria sânguincios, pe note muzicale,

prăpăstiosul sforăit cu virtuți estetice al acestei pisici comune. Urma ca maestrul să asociază această partitură altora, deja finalizate, spre alcătuirea unui ciclu de mult proiectat: „Geniile din ogradă” în care erau cuprinse și: „Oftatul liric cel prelung pe două voci al cârțiței”, „Rățoiul arțăgos când tace”, dar și „Silabe de iubire cântate de țestoasa mică”.

Ceasurile băteau trei dimineața când un fior incandescent trosni bitonal în creierul și trupul insomniacului Ciubuc.

Forța destinului se dezlănțui, mai întâi, în creier ca o hulă în Marea Neagră: omul se ridică brusc în capul oaselor și, din vârful patului conjugal, cutremură cu o frază întunericească noaptea liniștite: „Asta e, baba Floarea Furnicuța” și adormi buștean.

În copilărie, Vasile Ciubuc auzise în descântecul Furnicii, un vraci cu fuste multe de pe lângă București, următorul îndemn rostit de babă cu privirea fixată hipnotic pe pântecul bărbatului descântat și cu o mână pe flacăra vie de lumânare:

„Dacă vrei să ai băiat,
Fluieră-ți nevasta-n pat.”

Chiar în seara aceleași zile, împătimitul Ciubuc puse în operă îndemnul mistic al țigăncii. Deasupra Corneliei dezvelite și uluite, amozul fluiera, de parcă era pe uliță, și își chema nevasta cu fluieratul provocator.

Goală pușcă în plin amor, nevasta râdea încurcată și se mira temătoare, punând totul pe seama nopții albe a soțului, nimic mai mult:

– Dragule, ce e cu tine, ce trebuie să fac eu?”

Concentrat ca un dresor de șerpi, Vasile Ciubuc fluiera mai abitur până ce nevasta nu mai răsă și atunci o cuprinse cu brațele sale uriașe cu o forță de fiară, femeia dispărând îngropată sub trupul ca o avalanșă de lavă al masculului furtunos.

(vol. „Cu ariciul după aur”, Editura Semne, București, 2022)

Cărți primite la redacție

- Ioana Cîmpeanu**, *Niciodată noi*, Editgraph, Buzău, 2022
- George Corbu**, **Kir Papas**, *Muzeul statuilor. Sculpturi epigramatice*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2022
- Lucian Strochi**, *Donatorii de suflute*, Editura Papyrus Media, Roman, 2019
- Angela Ana Grădinaru**, *Antologie de poezii de dragoste*, Editura Nord Sud, 2021
- Marius Oprea**, *Adevărata călătorie a lui Zahei. Vasile Voiculescu și taina „Rugului Aprins”*, Editura Corint, 2019
- Nicolae Stanciu**, *Caravana învinșilor*, Editura Premier, Ploiești, 2010
- Theodor Codreanu**, *Taborice*, Editura Herald, Huși, 2021
- Romulus Sălăgean**, *Ultimele fabule închipuite ale lui URMUZ în imaginarul autorului*, Editura Eikon, 2022
- Mihai Ghiur**, *Înghițul vine de la Nord-Est*, Tipo Moldova, 2014
- George Stanca**, *Un corp scufundat într-un lichid*, Editura Semne, 2017
- Vasile Sevastre Ghican**, *Ispitele atingerii. Aforisme*, Editura Sfera, Bârlad, 2014
- Vasile Sevastre Ghican**, *Rânile pământului* (poeme într-un vers), Editura Sfera, Bârlad, 2014
- Vasile Sevastre Ghican**, *Aforisme*, Editura Sfera, Bârlad, 2019
- George Corbu**, *Urmuzeu poetic*, Editura Tiparg, Pitești, 2020
- Andrei Matei**, *Psihoza*, Editura Salonul Literar, Vrancea, 2022
- Titus Vîjeu**, *Scrinul alb*, Editura Sud, Bolintin Vale, 2022
- Emilian Marcu**, *Tărâmul inocenților*, Editura Detectiv Literar, București, 2020
- Shakespeare**, *Sonete*. Versiune românească de George Voica și George-Rareș Voica, Editura Hoffman, Caracal, 2022
- Evelyn Maria Croitoru**, *Calligrafia destinului / Calligraphy of Destiny*, Editura Neuma, Apahida, 2021
- Ioana Cîmpeanu**, *Niciodată pentru totdeauna*, Editura Ștefan, București, 2021
- Emil Dinga**, *Scuzați, sunt doar în trecere*, Editura Curtea veche, 2019
- Emil Dinga**, *Voluptatea tristeții*, Editura Curtea veche, 2019
- Emil Dinga**, *Studii lirice*, vol. I, Editura Curtea veche, 2020
- Elena Căpățână**, *Pe șoseaua dorului*, Editura Alchimia Cuvântului, 2022
- Ioan Barbu**, *Al doilea cer*, Editura Antim Ivireanul, Râmnicu Vâlcea, 2022
- Ioan N. Roșca**, *Portrete cu peniță claps*, Editura Fundației „România de Măine”, București, 2022
- Nicolae Dragoș**, *Călătorie incomodă prin Țara lui Papură Vodă*, Editura Măiastra, Târgu-Jiu, 2022
- Codruț Radi**, *Adăpostul cuvintelor*, Editura Neuma, 2022
- Mircea M. Ionescu**, *Revolta lui Rasputin*, teatru, Editura Palimpsest, București, 2022
- Marian Nencescu**, *Delicii istorico-literare*, Editura Detectiv Literar, București, 2020
- xxx, Poezia lui Coman Șova citită de...*, Editura pentru literatură și artă, Chișinău, 2020
- Al. Florin Țene**, *Gloria limbii române* (antologie), Napoca Star, 2022
- Eugeniu Bazil**, *Eul canonic*, Editura Semne, București, 2022
- Aureliu Goci**, *C.A.P.T.I.V. în imaginarul creației*, Editura Betta, 2021
- Nicolae Georgescu**, *Politică și poezie. Viața Veronicăi Micle lângă Eminul ei iubit*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2021
- Niculae Suci**, *Pelerin pe cărări*, Editura Pim, Iași, 2022
- Gheorghita Țarlungă**, *Odiseea umană*, Editura Lucas, Brăila, 2020
- Marin Constantin**, *Postpunctum*, Editura UZP, București, 2022
- Ștefan Munteanu**, *O istorie a opiniilor privind filosofia lui Eminescu*, Editura Eikon, București, 2022
- Magda Ursache**, *Ars expectandi – Mic manual de tehnica așteptării*, Editura Eikon, București, 2022
- Livia Ciupercă**, *Oreste Tafrali. Viața și opera*, Editura Studis, Iași, 2022
- Savian Mur**, *În grădinile plictiselii* (eseu), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2023
- Adrian Matei**, *Poemele unui îndrăgostit*, Editura Timpul, Iași, 2021
- Gheorghe Păun**, *La curtea lui Urmuz*, Editura Biscara, 2022
- Florea Firan**, *Amprente și voci*, vol. III, Scrisul Românesc - Fundația - Editura, Craiova, 2022

Elena
Văcărescu

În onoarea arhiducelui și a soției sale, se organizase o vânătoare de urși. Arhiducele era pasionat de acest sport considerat periculos. În ceea ce mă privește, mă chinuiam între dorința teribilă de a lua parte la această vânătoare și teama ce mi-o inspirau urșii.

Regina era foarte bucuroasă la gândul că putea scăpa încă o dată de obligațiile de gazdă.

S-a plecat în zori. Locul vânătoarei era destul de îndepărtat de castel. Pentru a se ajunge acolo trebuiau urcate poteci cu pietre colțuroase sau tăiate de suvoii vreunei ape repezi și măloase [...]

Catifeaua întunecată a mușchiului sălbatec se înfășura pe copaci și pe stânci, îndulcind cu nuanțele sale depărtările acestei gigantice panorame. Acolo, sus, într-un luminiș ales special pentru această întâlnire, ursul ne aștepta, deoarece, încă din ajun, fusese gonit de la o culme la alta, alungat prin munți și văi, hăituit în mii de feluri. Animalul, înfuriat, adus în situația de a nu mai ști pe ce cale să apuce, avea să se afle deci deodată la discreția noastră.

La discreția noastră... Hm ? Chiar așa ? Mă întrebam nu fără îngrijorare, cu toată aparenta de bravadă pe care consideram că trebuie să o adopt încă de la primul pas făcut alături de vânători. Însă mândria îmi porunca să nu mă arăt încântată de acest gen de joc periculos. Nu îndrăzneam totuși să povestesc isprăvile mele cinegetice. Cel puțin aerul meu degajat lăsa să se înțeleagă că aveam deja mai multe la activ. Astfel încât, acești simpatici vânători din Alpii Styriei sau din Carpați mi se adresau de parcă ar fi vorbit unuia de-al lor, folosind, ceea ce mă încânta mult, termeni din care nu înțelegeam o boabă.

Făcărăm popas. Locul era sălbatec. Doar câțiva copaci înconjurau un loc gol, mărginit de stânci ascuțite. Inima începu să-mi palpitate, pentru că îmi dădus brusc seama că se făcea distribuția rolurilor. *In petto*, invocam toți sfinții și pe dumnezeul atotputernic, pentru ca al meu să fie dintre cele mai neînsemnate și, mai ales, cel mai îndepărtat de adevăratul loc de acțiune.

Dar, vai ! nici Dumnezeu și nici sfinții n-avură răgaz să mă asculte. Un ofițer se apropie și, contând fără îndoială pe o experiență – pe care eu nu o aveam deloc – îmi dădu de înțeles că, înarmată cu un fluier puternic, pe care mi-l agăță îndată de gât, trebuia să vestesc intrarea ursului în țarcul de vânătoare. Tremuram de groază. Este adevărat însă că tulburarea mea nu se da de gol în acel moment decât prin supușenie. Ofițerul mă așeză deci lipită de o stâncă, a cărei cocoasă de un verde coclit, mă ascundea de ceilalți.

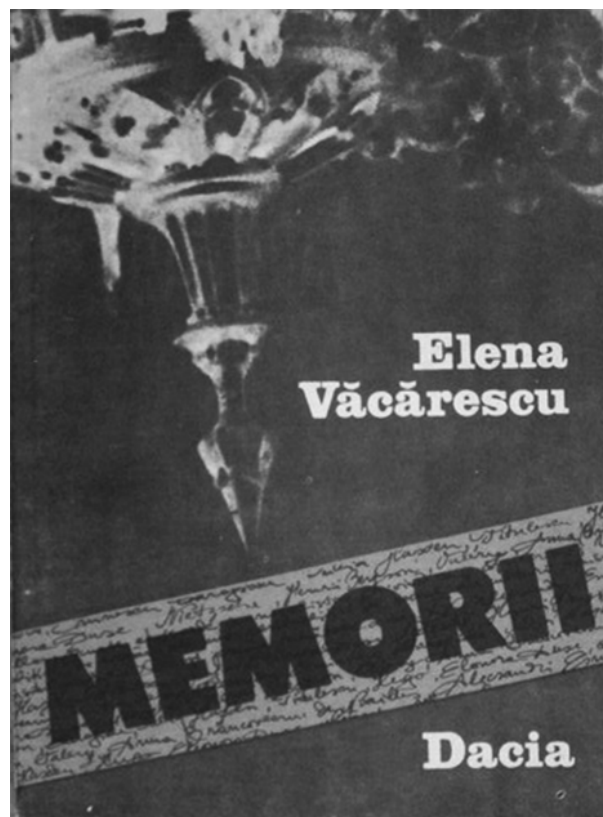
Arhiducele râdea cu hohote. Râsul acela strident mă agasa la culme, ca și graba regelui de a felicita pe cei

VÂNAREA URSULUI

ce pregătiseră vânătoarea. Aceștia, spre marea mea exasperare, îl asigurau pe suveran că ursul se afla, fără îndoială, la numai câteva sute de metri de acolo. Cumplita veste îmi țintui brațele de peretele stâncii și în această postură de Prometeu așteptam vulturul, sau mai curând ursul.

Deodată, o rază de speranță nebună îmi străbătu ființa ca o blândă săgetare: de ce adică ar ieși ursul chiar în partea mea ? De ce nu s-ar duce el mai degrabă spre ceilalți vânători, spre cei care, cu siguranță, îl așteptau mult mai multă nerăbdare decât mine, pitiți după bolovani sau după crengi ? Da, cu siguranță, ursul are să treacă departe de mine.

Perspectiva asta mă liniști complet. Înviorată pe dată, aruncau fluierul peste umăr și mă așezai să ascult șoaptele vântului prin frunziș. Comparam culoarea aprinsă a anemonelor de pădure cu albastrul închis al gențianelor. Inhalam profund parfumul înțepător al

brazilor, care se îmbina cu acela, mai dulce, al tinerilor măceși.

Deodată, da, nu mă-nșelam, un trosnet ! Cineva sau ceva (!) căuta să dea la o parte tufișurile încărcate de flori galbene care, nu departe de mine, se apărau cu toți ghimpii lor. Dar acel ceva insista furios. Sângele îmi îngheță în vine. Ursul ! Ei, da ! Chiar el, nu încăpea nici o îndoială, el era.

Stingherit de propria-i făptură, mai grăbit decât o permitea statura sa greoaie – căci în ochii mei un urs nu era decât o neagră namilă leneșă și înspăimântătoare – ursul trecea cu un mers grăbit și bălbănit. Și în momentul acela – poate n-o să mă credeți – în ciuda fricii îngrozitoare care mă mistuia, începui să visez.

Această reverie nu ținu decât câteva secunde. Vagul sentiment de vânător ce exista în sufletul meu făcea într-adevăr loc pe nesimțite unor argumente de felul acesta: „Ce rușine, în fond, să urmărești un animal atât de puțin de temut”.

Dintotdeauna am fost poet. Era o zi de vară fără seamăn: „Ursul trebuie să trăiască și bravo mie că-l salvez !” Nu doream pe viitor nimic altceva. Astfel orgoliul meu lăuntric de care nu mă puteam lepăda în întregime era apărât, în timp ce părul mi se zburlișe și

sângele-mi părea că îngheață ori că aleargă prin vine cu o viteză nebună.

Ursul dispăru și mărturisesc că mi se pare că-i aud încă răsuflarea rece și gâfăită pe care am simțit-o trecând atât de aproape.

Așteptai o jumătate de oră. Muțenia vânătorilor mă mira. În cele din urmă, apărură toți deodată. Bombănind, asudați din belșug, regele, arhiducele și suita trecură în grup furios fără să mă observe. Cu privirea în jos, regina încheia cortegiul, în timp ce arhiducesa se lamenta cu voce tare. Ursul nu apăruse de fel. Vânătoarea eșuase.

– Cât aș vrea să știu, striga regele, cine a fost nepriceputul care a uitat să dea semnalul pătrunderii ursului în țarcul de vânătoare. Ah ! De l-aș ști...

Regelui nu-i trecea prin cap să schimbe imputarea de la masculin la feminin. Nu mă bănuia deloc. Înarmați cu ciomege, furci sau cuțite, hăitașii își azvârleau cojoacele și înjurau pe-ntrecute, descoperind pe pământ urmele trecerii ursului. Și pentru că mă temeam să-i văd prea de aproape urmărindu-și cercetările, părăsii locul stâncos și mă întorsei singură la Castel...

În vreme ce mă ajuta să mă îmbrac pentru dineul de gală, camerista se vâicărea că vânătoarea a fost ratată. „Ce-au să gândească arhiducii despre noi ?”, repeta ea fără încetare.

Coborâi în saloanele de la primul etaj. Acolo fi auzii pe lachei discutând în șoaptă despre insuccesul regal. Vânătorii nu-și aminteau de vreun eșec asemănător. Fără îndoială că asupra expediției se abătuse fatalitatea.

Cortegiul ce trecu din holul de primire în sufragerie fu dintre cele mai posomorâte și regina restabili cu greu o oarecare seninătate printre convivi.

– Aș vrea să știu, repeta regele, aș vrea să știu cine este imbecilul...

Toți își plecau nasul în farfurii. Arhiducesa asigura că nu ! ea nu văzuse „acest blestemat animal, acest chelbos și râios de la care ni se trăgea toată nenorocirea”.

– Și dacă cel puțin, reluă regele, l-am putea afla pe celălalt idiot, cel care i-a permis să iasă !...

Celălalt idiot se ascundea la fel de bine ca și idiotul care, în persoana mea, simula o veselie justificată prin cea mai perfectă liniște sufletească.

În cele din urmă, calmul puse stăpânire pe întreaga masă și totul se desfășura din nou după rânduială.

Urmă o serată la care celor de la dineu se alăturară numeroși invitați. Regina oferă muzică. Un cvartet chemat de la București execută câteva frumoase piese. La sfârșitul seratei, Carmen Sylva îmi șopti blând:

– Urcă până la cabinetul meu de lucru, am să-ți povestesc ceva.

Când mă reîntâlni sus, îmi zise:

– L-ai auzit pe rege vorbind de idiotul care a permis ursului să iasă din țarcul vânătorii, ei bine...

– Știu, o întrerupsei eu degrabă, ursul a apărut în partea dumneavoastră și atunci majestatea voastră și-a zis: „Sunt poetă și, apoi, de altfel e rușinos să hărțuiești acest sărman animal, așa că-l las să se ducă”.

– Cum de-ai putut să-mi ghicești așa de bine secretul ?

– Ei, Doamnă, pentru că imbecilul care a lăsat ursul să intre în țarc, fără să dea alarma, eram eu...

(vol. „Memorii”, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989)

Tudor George

Autoportret

(3 feb. 1926 - 10 ian. 1992)

CARUSELUL NUPTIAL

Valeriei

Amintește-ți de seara de-atunci
Suprapusă pe-nțăul sărut
Când cu buze turtite de prunci
De-un fior ucigaș ne-am temut !

Aș fi vrut peste cer să plutesc !
O aripă-mi crescuse dedalic,
Când suirăm pe trepte, firese,
În giganticul scrânciob metalic...

Împreună, la cer ne urcam,
Legănați în divin carusel,
Legănați precum fructele-n ram
Legănați în astralul cercel.

Prea frumos ! Prea frumoasă era
Noaptea ceea cu pajeri de foc !...
Prin smolitul azur câte-o stea
Se surpa cu țăriile-n cioc !...

Cer, deasupra ! Și cer dedesubt !
Numai cer ! Atât cer, draga mea !...
Dinainte, la țărul abrupt
Lacu-n cer, ceru-n lac, se frângea...

Stele-n ape și lotuși în cer
Flori în flori – luminos amalgam –
Cufundați în adâncul mister
Ochi în ochi, mână-n mână, visam...

Și puteam – doar o mână-ntinzând
Să desprind, oferindu-ți-l teafăr,
Fruct de aur cu puful plăpând –
Talisman al iubirii luceafăr !

Și puteam, de-ai fi vrut, să-ți culeg,
Bob de bob, picurate beșuguri,
Stea de stea – firmamentul întreg,
Pigulindu-i ciorchinii de struguri...

Lunecam în gigant rotogol
Ca o roată de moară-n afunduri
Spintecând fluviul nopții domol
Îmbătați de astralele prunduri.

Mi-amintesc, ca acum, acel vâl
Ce-ți plutea peste chip, nebuloasă –
Nu știam dac-o fi într-adevăr
Cosmic vâl, sau vâl pur de mireasă.

Picurată-n paiete păreai
Sub pleiade și sălcii de stele,
O naiadă desprinsă din rai –
Dăruită visărilor mele !

Triumfalele bălciuri, sub noi
Se pierdeau în afunde-abisuri
Lampioanele, astrele – roi –
Fremătând într-o plasmă de visuri...

Lunecam din zenit în nadir
Lunecam cu extatica roată
Reurcând povârnișuri în șir
Prin beteala luminii – curată...

Cer în sus, cer în jos, cer în jur...
N-aș fi vrut roata să mai oprească
Prinși în vraja fiorului pur,
Îmbătați de-o iubire cerească...

15 VIII 1951

CAVALERUL DREPTĂȚII

O mână de-ți lipsea, cu mă făceam
O mână care ție să-ți stea – dreapta !
Un ochi dacă-ți lipsea, pe-al meu ți-l dam !
Picioar dacă-ți lipsea, ți-eram eu treapta !

Orice-ți lipsea – ca tu să fii întreg ! –
Din mine aș fi rupt, de bună seamă !
Chiar inima – dacă n-aveai – nu neg
Că ți-aș fi dat-o ție – fără dramă !

De fapt, aveam atâtea mâini și-aveam
Atâția ochi și inimi și picioare,
Cât Budha-însuși: Elixir – balsam
A ceea ce vrea lumea și nu are !

Dar ce n-aveam eu însumi (dar mai sper
Să fie-un Om-ca-Mine, printre stele !):
Dreptatea ! Al-Dreptății-Cavaler
Să fiu am vrut ! – Neșansa Vieții Mele !

1970

SUGESTII PENTRU MONUMENTUL MEU

Vrun sculptor realist de-o vrea să-mi facă
Un monument fălos să-l puie-n piață,
Luați-l, voi, dragi prieteni, în târbacă –
Până i-ar râde-n nas vreo precepuată !

N am chef să-mi port și dincolo de groapă
Imaginea de care silă-mi fuse,
Urmașii să-i aud că nu mai scapă
De-acest bețiv cu zâmbetul pe buze !

Și nici vrun sculptor realist-romantic (!)
Din ce n-aveam, câte ceva să-mi puie,
N-am chef cu calități, în stil gigantic,
Să-mi îndulcească mutra din statuie !

N-am chef să-mi port și dincolo de moarte
Eternizate-n chip hilar pe-un soclu
Famelic-hoitul, boarfele deșarte,
Necum călare, nici purtând monoclu !

Ferească Dumnezeu ! – n-am fost vrun rege,
Nici n-am râvnit episcop, nici ministru –
Din personalitatea mea să-nchege
Vro marmoră ! Fui doar un bard sinistru !

Mantilă-aprinsă n-avui, princiară !
Un trening ponosit mi-a fost veșmântul
Și un fular cu aripa ușoară, –
Un fel de torță ce-o smintise vântul...

Nu mi-am blejdit vro țiară pe-o ureche,
Ca țestul impozant să-mi alungească –
Purtam în toiul iernii-o bască, veche,
De când s-a inventat pe lume bască !

Ci-n palma mea eu n-am purtat vrun schiptru
Or spadă temerară de Toledo –
Ci, mai vartos o glaje grea d-un litru
Și-un prieten bun mi-au fost distinsul *credo* !

Nici n-am avut pe zare-ntinse gesturi,
Vocalizând ca arborii-n furtună –
Indicative-n vânt, comenzi, protesturi –
Gest sacru-mi fuse-o strângere de mână !

Ci n-am purtat botfori luxoși, nici cizme,
Nici bilgheri ca vechilii, or ca grofii –
Doar votca mi-a scăpat de reumatisme
Picioarele-nghetate, spartți-pantofii !

La ce să mint ? – ca să-mi mai apăr troșii
De setea lor, ce mă-ntrecea-n beție,
Drept botniță, le-ncăputam galoșii –
Deși-i detest – ca rit din burghezie !

(Ce înțeleg prin rit burghez ? Vezi bine:
Ipocrizia – fast deprins să-nghită
Sub masca lui, nemernica rușine,
Mizeria – sub lucia pojghiță !...)

Mai merge-acolo-n soclu vro opincă,
Or vrun bocanc, ba chiar desculță laba,
Or chiar oghiala lui Ivan Turbincă, –
Dar un galoș sculptat ?
Nu ține treaba !

Portretul meu, ca mine, nimeni știe-l,
Pe dinlăuntru, cât pe dinafară –
Din partea mea, cu multă bucurie-l
Denaturai, făcându-l de ocară.

Mi-l recunosc reverberat din sticle,
Or din vitrine-ntors, când poftă nu mi-i,
Din orgile de țoiuri – cicle, cicle... –
Și din latrine... și din ochii lumii...

Vă pot chiar spune cum să-mi faceți chipul:
Să-mi borteliți, drept frunte, o cocoșe,
În care ochi plăvani, vădindu-și sclipul,
Vor spânzura de-un nas, ca două boșe...

Ochi mari și lăcrămoși avui, cum ciuta...
Dar ce contează-nfățșarea feții ?
Figura mea e binecunoscuta
Figură ce-o purtară toți poeții.

Încât, nu voi nici o asemănare
Cu nimenea și însumi nici cu mine:
Cu-atât socot poetul că-i mai mare
Cu cât l-asemeni, simplu, cu oricine !

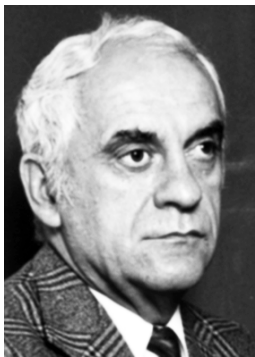
De-or vrea – morțiș ! – urmașii să-mi rămână
Vrun monument, pe unde-mi târâi pașii,
Să-mi nalțe-un obelisc c-o sticlă-n mână,
Cum hăulese și dănțuie nuntașii !

Așa mă știu – descătușată forță ! –
Sticlind sub zări solare ca sideful,
Ca o cometă-aprinsă, ca o torță,
Ce astrelor le-nvârtoșază cheful !

Or – mai dihai ! – făceți doar obeliscul,
Iar chipul meu, nimica întrupându-l,
Doar voi veți ști că unde-apune piscul
Ca o fantoșă stă de strajă vântul !

Căci Vânt am fost – un duh rob în straie,
Cu ochi de foc ce-n depărtare scurmă,
Un suflet de prăpăd și de văpaic
Ce n-a lăsat, ca vântul, nici o urmă...

8 II 1959

Victor Petrescu

Perioada de dinainte, cât și de după cea de a doua conflagrație mondială este una de adânci convulsii la nivel politic, economic și social atât pe plan mondial cât și, păstrându-se proporțiile, în cel românesc.

Un caz deosebit al literelor românești îl constituie, desigur, cel al lui Radu Gyr (pseudonimul lui Radu St. Demetrescu), născut pe 15 martie 1905 la Câmpulung în familia actorului Coco Dumitrescu, ce se va muta la Craiova, unde devine societar al Teatrului Național. În casa sa, viitorul scriitor va cunoaște nume importante ale culturii ca Emil Gârleanu, Liviu Rebreanu, Dimitrie Anghel, Ion Minulescu, Cincinat Pavelescu, Elena Farago, fiindu-i mai târziu „dascăli de versuri”. Liceul la Craiova, cu întreruperi din cauza primei conflagrații mondiale, familia refugiindu-se pentru scurt timp în Moldova. Publică în 1919 versuri în revista „Tinerimea școlară”.

Se inspiră la alegerea pseudonimului, de la denumirea unui deal, din apropierea orașului natal (Grui). Spirit plurivalent (poet, prozator, autor și cronicar dramatic, eseist, publicist, traducător) se va afirma în domeniul literar și artistic în special ca poet, după propria-mărturisire, de sorginte simbolist, pentru a deveni apoi modernist în forme clasicizante.

Urmează cursurile Facultății de Litere și Filosofie a Universității din București (unde se înscriese în 1924), devenind asistentul lui Mihai Dragomirescu, al cărui discipol se consideră și căruia îi va păstra o statornică admirație. Recunoaște că acesta „a exercitat o puternică influență asupra formării mele estetice, dar nu și asupra evoluției mele ca poet”. Între anii 1936 – 1937 susține un curs la facultatea absolvită, unde este conferențiar, despre „Evoluția criticii estetice și aspecte literare”, unde polemizează subiectiv cu Eugen Lovinescu, Vladimir Streinu, George Călinescu.

Debut publicistic la „Rampa” (1922) cu cronică rimată, unde semnează Radu Gyr. Colaborează în timp la „Adevărul literar și artistic”, „Năzuința”, „Suflet românesc”, „Flamura”, „Gândul nostru”, „Cele trei Crișuri”, „Universul literar”, „Viața literară”, „Falanga”, „Pleiada”, „Universul”, „Gândirea”, „Generația nouă”, „Vreamea”, „Familia”, „Litere”, „Revista scriitorilor și scriitorilor români”, „Convorbiri literare”, „Revista Fundațiilor Regale”. Încă din 1935 se orientează spre mișcarea legionară, care-i va marca decisiv destinul. Este influențat de această ideologie. Are trainice prietenii cu Ioan Petrovici, Nichifor Crainic, Dumitru Stăniloie. Apare într-o serie de periodice de orientare extremistă, de dreapta („Curentul”, „Porunca vremii”, „Buna-Vestire”, „Rânduiala”, „Iconar”), transformarea într-un poet oficial al mișcării legionare, precum și acțiunile întreprinse îi vor fi profund defavorabile cu consecințe grave asupra sănătății și creației sale.

Au urmat aproape două decenii de detenție sub cele trei dictaturi ale românilor: a lui Carol al II-lea, Antonescu și cea comunistă. În 1933 este internat în lagăr; apoi, între 1936-1940, în lagărele și închisorile de la Miercurea Ciuc, Jilava, Râmnicu Sărat. În perioada antonesciană (între 1941-1944), în timpul rebeliunii legionare, prin discursuri, îndeamnă la luptă, nesupunere, fiind condamnat la 12 ani închisoare, pedeapsă comutată prin trimitere pe frontul din Rusia, cu sugestia „de a nu se mai întoarce viu”.

Rănit, va reveni totuși în țară. După evenimentele de la 23 August 1944 este din nou arestat (2 octombrie 1944), fiind interzis în presă și învățământ. Este judecat în lotul generalilor și intelectualilor de dreapta (iunie 1945), fiind condamnat la doisprezece ani de temniță grea (la Brașov și Aiud), fiind eliberat în 1955, cu sănătatea grav afectată. Nu peste mult timp (6 decembrie 1958) este din nou arestat și condamnat la moarte, pentru scrierea și difuzarea poemului „*Ridică-te Gheorghe. Ridică-te Ioane*”. Este eliberat și grațiat pe 20 mai 1963. După cum lesne se poate sesiza, a avut un destin tragic, tulburător. În volumul „*Calendarul meu*”, apărut postum (2001), scris în ultima perioadă a vieții, se confesa: „Încerc să fiu cât mai obiectiv, mai imposibil, scuturându-

Prin infern și purgatoriu

mi de pe sandale tot praful nimicniciei omenești purtătoare de uri, dușmăni și imputări corosive”. Se dorește „o spovedanie... o atitudine olimpică ce elimină, deopotrivă, orice rancune împotriva unor oameni sau evenimente și orice scuze ori exagerări în folosul meu”. Pagini memorialistice despre scriitori craioveni sau despre cei pe care i-a cunoscut, I. Pillat, Al. Lascorov-Moldoveanu, Ion Minulescu, Gib Mihăescu, I. Valerian, Vasile Voiculescu, Gheorghe Murnu, Ion Barbu și mulți alții.

Debut poetic cu „*Liniști de schituri*” (1924) urmat de volumele: „*Plânge Strâmbă-Lemne*” (1927), „*Cerbul de lumină*” (1928), „*Cununi uscate*” (1928), „*Stele pentru leagăn*” (1936), „*Poeme de război*” (1942), „*Balade*” (1943). După 1992 apar postum alte cinci volume de versuri. Publică și povestiri pentru copii, cele din ciclul „*Bimbirică*” (*Bimbirică în lume*, *Bimbirică automobilist*, *Bimbirică aviator*), apoi „*Muțu Cotoșmanu*”, „*Zâna Munților*”, „*Baba Cloanța Cotoroața*”, „*Voinicul Argeș*”.

În colaborare cu Iosif I. Gabrea și Iosif Andreescu, este autorul unui „*Abecedar*” în două părți (1935, 1936). De asemenea, un „*Manual de limba franceză*” (1935). Traduce din: Molière, Baudelaire, Verleine, Jack London, Goethe, Joseph Kessel.

Pentru o perioadă scurtă de timp (1940) a fost director general al Teatrelor și Operelor din România. Fondator al celui de-al doilea Teatru Evreiesc „Baroseum” din Europa.

Memburu al Societății Scriitorilor Români (1928), al Societății Compozitorilor Români, al Asociației Publiciștilor Români, membru fondator al Uniunii Scriitorilor Olteni. Distins cu premiul „Adamachi” al Academiei Române (1928); Premiul „Socec” al Societății Scriitorilor Români (1928).

Se stinge din viață pe 29 aprilie 1975, la București.

Versurile sale se inspiră din tradiția ortodoxistă la modă în cercurile de prieteni, prin stilizarea uneori savantă a folclorului, influențat de Nichifor Crainic, dar și cu reminiscențe argeziene sau ale poeziei Elenei Farago. Creațiile oscilează între stângăcii și exaltări, dovedind o ușurință remarcabilă a versificației. „*Balada clopotarului din stele*” ne conduce la asemănări cu lirica lui G. Coșbuc sau Șt. O. Iosif. Versurile scurte au o muzicalitate deosebită. În poezia dedicată „*Versului*” ni se destăinuie că acesta este „Vers, smălțuit, ca ode pe roata ce-o întoarce, / fluier de os, subțire, ce tremură-n auz / ca-n doina mioriței cu moarte și mioare, / s-au amugit cu jale adâncă din cobuz”. Credincios crezului său, l-a slujit „și te-am stropit cu sânge, grădini să înflorească, / și te-am legat de vulturi să mă târăști în spații / cu pieptul spart de cântec și rana mea cerească, / cu fruntea-nvinețită, suită-n constelații”. „*Moartea poetului*” descrie viața de zbucium și mizerie în care au trăit majoritatea creatorilor, ultima călătorie fiind „o întâlnire de azur”, dorind să fie așteptat „Curând pe-un colier/ din Carul Mare sau din Jupiter/ Căci voi veni, poete taciturn./ să vizităm inelul lui Saturn.” Revoltat de situația în care-și duceau existența se visa oprit „o clipă, pe comete/ și vom scuipa de pe cleștar, poete.”

Descriind viața celor privați de libertate, pe care a avut nefericirea să o trăiască, în „*Penitenciar*”, apare o lume întunecată, macabră: „Speriați de tăceri, trec sfioși condamnații, / ochii alcargă pe jos după mucuri fumate / și după-o coajă, uscată de libertate. / Pașii lor nu se aud, calcă prin spații”. „*Cimitir de deținuți*” întregește acest tablou: „Crucile, strânte și șchioape, / vrură să fugă, să scape, / dar numai o clipă rebele / parc-ar fi fost somate de sentințele: / au stat pe loc. S-au supus. / Au ridicat mâinile-n sus”. Și în aceste situații îndeamnă spre „luptă”, la „vis”: „Înfrânt nu ești atunci când sângeri, / nici ochii când în lacrimi ți-s / Adevăratele înfrângeri, /

sunt renunțările la vis”. Concluziona în „*Vezi, îmbătrânim*” că „În zadar ne colbăiră anii, / căci cu fruntea de pereți tot ne lovim, / ne julesc scaieții, bolovani” ne amăgim „cu câte-o stea beteață / sau cu umbra unui înger mic... / Vezi îmbătrânim, poete dragă –/ din cea fost n-am învățat nimic”. Autocaracterizându-se în „*Biografie*” susține că: „Gyr ? un poet ciudat ca toți poeții, / făcut din vise mingi și mandarine. / În piept avea fazani și tamburine / sub tălpi albastru ski al tinereții. / Legat de lună cu viori și funii, / de corzile cometelor cu visul, –/ i-a dat bilete de voie paradisul / ca să petreacă, scurt concediu, cu nebunii”.

Caracterizându-i scrisul Ion Rotaru („O istorie a literaturii române de la origini până în prezent”, București, Editura Dacoromană, p. 500-501), afirma că „...în ipoteza că ar fi dus o existență normală, cu un minimum de confort în anii lui de maturitate deplină – fac opera inegală, scurtată în ansamblu, «accesibilitatea» nefiind deci un criteriu valoric dintre cele mai sigure”.

Prin dramatismul existenței sale, care i-a convulsionat și actul de creație, rămâne cu o poziție bine conturată în peisajul literaturii românești și după cel de-al doilea război mondial, interdicțiile de libertate și exprimare poetică diminuându-i mesajul și posibilitățile creative.

Radu Gyr

Scrieri:

Liniști de schituri. Poeme. Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1924; *Plânge Strâmbă-Lemne.* Craiova, Flamura, 1927; *Cerbul de lumină.* București, Editura Literară a „Casei Școalelor”, 1928; *Cununi uscate.* București, Editura Curtea Românească, 1928; *Stele pentru leagăn.* Râmnicu-Vâlcea, Tip. Episcopului Vartolomeu, 1936; *Căciulița Roșie* (cules ca N. Milcu). București, Editura Curtea Românească, 1937; *Corabia cu tufăni.* București, Tip. Universul Literar, 1939; *Poeme de război.* București, Editura I. Gorjan, 1942; *Balade.* București, Editura I. Gorjan, 1943; *Poezii I. Sângele temniței. Balade.* Timișoara, Editura Marineasa, 1992; *Anotimpurile umbrelor. Sonete și rondeluri.* București, Editura Vreamea, 1993; *Poezii II. Stigmat.* Timișoara, Editura Marineasa, 1993; *Poezii III. Lirica orală.* Timișoara, Editura Marineasa, 1994; *Ultimele poeme.* București, Editura Vreamea, 1994; *Muțu Cotoșmanu.* Constanța, Editura Ex-Ponto, 1996; *Punguța cu doi bani.* Constanța, Editura Ex-Ponto, 1996; *Sângele temniței. Stigmat.* București, Editura Vreamea, 1998; *Cununi uscate. Stele pentru leagăn.* București, Editura Vreamea, 1999; *Calendarul meu.* Constanța, Editura Ex-Ponto, 2001.

Referințe:

Pedrescu, Lucian. *Enciclopedia cugetarea*, București, Editura Cugetarea Georgescu-Delafraș, 1940, p. 384; Călinescu, G. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1941, p. 868; Cioculescu, Șerban. *Aspecte lirice contemporane*, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1942; p. 251-253; Piru, Al. *Istoria literaturii române de la început până azi*. București, Editura Univers, 1981, p. 376-377; Zăciu, M.; Papahagi, Marian; Sasu, Aurel. *Dicționarul esențial*, București, Editura Albatros, 2000, p. 357-358; Popa, Marian. *Istoria literaturii de azi pe mâine*, vol. I, București, Fundația Luceafărul, 2001, p. 955-956; *Dicționarul general al literaturii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 447-450; Zalis, Henri. *O istorie condensată a literaturii române 1800-2000*. Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2007, ed. a II-a, revăzută și adăugită, p. 127-130; Rotaru, Ion. *O istorie a literaturii române de la origini până în prezent*. București, Editura Dacoromană, 2014, p. 500-501.

TRAIAN DEMETRESCU

Idilă

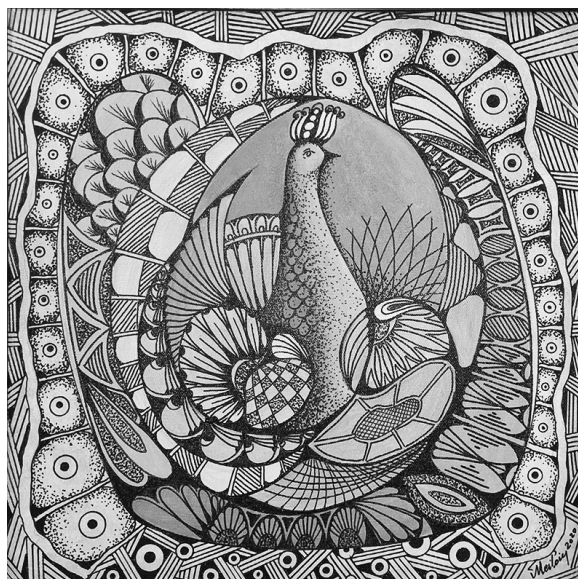
Se bucură pomii de floare...
E cald și senin...
Și berzele vin...
Și prispa e plină de soare...

Sub strașina veche și-naltă
Sunt cuiburi, și-n ele
S-ascund rândunele...
Și vîntul alcargă pe baltă.

Un farmec te-mbată de-aiurea:
E vînt aromit
De câmp înflorit...
Și sună de glasuri pădurea...

Molatic la vale se duce
O turmă de oi;
Un viers de cimpoi
Uitatele doruri ți-aduce...

(Sensitive, 1894)

N. IORGA

Primăvara

Și ai venit iar, zână blindă, etern frumoasă Primăvară
Cu ochii tăi de cer albastru, cu gîngurire de izvoare
Cu zâmbetul tău de lumină. Pe a poienii iarbă rară
Tremură-n vîntul dimineții petalele strălucitoare.

De după dealurile-n neguri vin stoluri lungi de rândunele
Săltînd molatec în văzduhuri, și-n fundul vechilor păduri
Învie cîntecul din ramuri. Coboară-ncet înspre vâlcele
În sunet argintiu de clopot, turme zglobii din munții suri.

Și iar vor fi dumbrăvi umbrite și pe cărări cernut de floare
Șoptit de ape melancolic în amurgire de april,
Și iar decoruri luminoase și tot în veci nepăsătoare
Va râde firea nepătrunsă veșnicu-i zâmbet de copil.

(Toate poeziile lui N. Iorga, 1939)

VIRGIL CARIANOPOL

Primăvară

Din somnul lor de noapte-ntunecoasă,
De unde-au stat departe de frumos,
Se reîntorc livezile acasă,
În rochii înflorite până jos.

Se simte iarăși mirosul câmpiei.
Din nou aruncă soarele pojar,
La cîntecul înalt al ciocârlicii
Ies roadele cu capetele afar'.

Aruncă ziua peste tot cu vrăbii,
În codrii cucii iar au năvălit.
Se bat cu cîntul păsărilor-n săbii
Și glasurile-și dau la ascuțit.

E primăvară, iarăși primăvară !
Pe fiecare margini de fâgaș
Își scot strămoșii degetele-afară,
De ghiocci, de crini și toporași...

(Versuri, 1967)

MAGDA ISANOS

Primăvară

Cum răsună soarele-n câmpie,
ca trîmbița tuturor învierilor...
Trezește-te, iarbă, treziți-vă, merilor,
și tu, măruntă floare, păpădic,

treziți-vă. Și totul se trezește.
E zeul lumii, care poruncește
ființelor câte-a ivit din sine,
și vînturilor să se facă line.

Ascult-acum mărețul imn al vieții,
în revărsatul roș-al dimineții,
mă simt și eu ca frunza ce se zbate
jumătate-n umbra și jumătate
luminată de-un zeu nevăzut.

Iată, pitulicea a și-nceput
imnul pe care eu nu-ndrăzneau
să-l cînt. Fericitul neam
păsăresc se deșteaptă-n crîng;
aș vrea să văd codobaturile cum strîng
paiele lungi, de aur, pentru cuib.
Și ca un arbor tânăr să mă-mbuiască
de seva nouă, care curge-n toate
plantele, duios aplecate
cătră pămînt.

O, spune-mi, vînt,
s-a dezghețat lacul ? Vorbesc izvoarele ?
Sau poate ușoarele,
străveziile zâne nu s-au trezit;
dorm pe pămînt, cu părul despletit,
visînd cețosul anotîmp și clara
cădere-a ploii când începe vara,
și când din ape se nascură ele,
a lacului năluci și albe iele...

(Țara luminii, 1946)

ION PILLAT

Florar

E mai, și-n codru cucul îmi cîntă drept în față.
Cu soarele poteca pornește-n dimineață –

Cu drumul și pădurea, hai murgule, la deal !
M-oi legăna în pasul tău legănat de cal,

Prin pânzele luminii zări-voi de departe
Și Argeșul, și lunca deschisă ca o carte,

În care – slove negre – un cărd răzleț de oi
Înșiră versuri simple la margini de zăvoi.

Motto:
Eu cred că veșnicia s-a născut la sat.
Lucian Blaga

O, cât aș da ca Domnul să-mi hărăzească darul
Să pot să le descopăr și cu abecedarul,

Dar sunt un om și nu pot citi decât cerneala.
Prin frunzele în tremur, o pasăre sincala

Din pene își arată – să fie cerul, ca ?
Pe vîrf de deal strîng frîul și mă ridic în șea.

S-o luăm spre Valea Popii, s-o luăm spre Valea Mare,
Spre Izvorani să mergem ? Totuna mi-i. În zare

Negoitul alb m-așteaptă de când copilării.
Hai, murgule ! și du-mă, în voic, unde știi.

Străbate o pădure, coboară și iar suie,
Ajunge o poiană în cap de cărăruie.

La poalele poienii, dosită de ariniști,
O apă lin își mână strălimpezile liniști.

O moară stă bătrână, uitată pe pârâu
De oamenii din sate cu holdele de grâu.

Dar roata ei mai cîntă, de apă dusă rar,
Și macină polenul luminii din Florar.

GEORGE DUMITRESCU

Grădina

Vezi, numai într-o noapte grădina a-nflorit !
Minunea asta albă, e-atât de nevisată
Și tremură-așa tainic mireasma revărsată,
Că inima-mi în lacrimi o simt cum s-a topit...

Cu crengile-mpletite stau pomii și visează,
Iar ciucurii de floare se-ngănă între ei...
Pe creștetul grădinii lumina se așează
Și-agață pretutindeni atîția clopoței !

Cu voci misterioase mă cheamă azi grădina –
Voi merge ca-ntr-o vrajă să rătăcesc tăcut,
Să mă pătrundă-n suflet mireasma și lumina,
Să-mi lungească pe frunte al florilor sărut...

Mi-oi afunda piciorul în mușchiul răsărit,
Mi-oi înfrăți suflarea cu duhul primăverii
Și, limpezindu-mi gândul de umbrele durerii,
Voi fi ca o mlădiță ce-ntâi a odrăslit.

(Cîntece pentru madona mică, 1926)

RADU CÂRNECI

Iarba verde, acasă

– pentru Emmi –

Acasă, iarba verde aproape de mugure,
– vai, cum îi place să geamă sub pași ! –
o simt cum îmi sărută glezne și tălpi,
oftând în zori, fără de somn, singură,
fragedă,
iarba în mai.

În amiază are ceva de mândră țărancă
rotindu-se, toată numai miresme,
și mă cheamă și mă cuprinde,
și-mi intră în sânge hoțește, femeie
pătimașă,
iarba în iunie.

Spre seară începe să cânte de nuntă –
se roagă pentru-o noapte de dragoste,
se roagă să-i gust trupul, să-i pătrund
sângele cu coasa de șuier,
aprigă,
iarba în iulie.

Seara, la piept lung mi se tânguie:
e de dor arsă, de dor și neliniște
trupul i se face străveziu și arde
și mă arde și-i mă dărui, Doamne,
nebună-i
femeia de iarbă.

Noaptea, iarba se face de taină,
mă ia de mână, neagră și dârză
și plecăm, coborâm în rădăcini și acolo
ne unim trupurile și suntem
dulce țărână...

(Nobila stirpe, 1976)

LUCIAN BLAGA

Sufletul satului

Copilo, pune-ți mâinile pe genunchii mei.
Eu cred că veșnicia s-a născut la sat.
Aici orice gând e mai încet,
și inima-ți zvâcnește mai rar,
ca și cum nu ți-ar bate în piept
ci adânc în pământ undeva.
Aici se vindecă setea de mântuire
și dacă ți-ai sângerat picioarele
te așezi pe un podmol de lut.

Uite, e seară.
Sufletul satului fâlfâie pe lângă noi,
ca un miros sfios de iarbă tăiată,
ca o cădere de fum din streșini de paie,
ca un joc de iezi pe morminte înalte.

(În marea trecere, 1924)

ION HOREA

Pomenire

Eu m-am născut din grâne, din fân, din cucuruz,
Și-n mine port mireasma pământurilor sfinte.
Și behăitul turmei și mugetul de vite
Și cântecul de greieri îmi stăruie-n auz.

Eu am păzit la vie sub luna cea mai clară
Din câte răsăriră tăcute oarecând,
Și-n fiecare toamnă și-n fiecare vară
De dealurile mele mi-e dor și sunt flămând.

(Poezii, 1956)

ADRIAN PĂUNESCU

Scrisoare din Dacia

Măicuță, înrămată cu negru șal de lână,
De dincolo de toate îți dau această veste
Au înflorit cireșii în Dacia bătrână,
Și pentru mine țara ca tine, mamă, este.

Cu doinele pe buze și salvia în mână
Dă Sarmizegetusa un alb de pace Romii,
Au înflorit cireșii în Dacia bătrână,
Și regii daci prin moarte surăd spre noi cu pomii.

Au înflorit cireșii, apar ninsori răzlete,
Și după-atâtea drame ce viața ne-o încercară,
Sunt parcă exerciții de blândă căruntețe,
Încărunțești tu, mamă, încărunțești tu, țară.

În Dacia bătrână sunt o ninsoare pomii,
O mare herghelie de cai pe dealuri paște,
Râd, dezvelindu-și dinții, zăpada și atomii,
Pădurile spre Sarmis, căci Dacia renaște,

Curată e scrisoarea de floare și de pace,
Cu știre despre tine, măicuță, că ești bine,
Și albul din toți pomii spre lume semne face,
Pe punțile florale deschise de albine

Cu fulgere, cireșii în alb se iscăliră
Oițelor din munte ca marmura li-i seul,
Din albi cireși, ca dintr-o fosforescentă liră,
Cad note muzicale, să-și caute Orfeul.

(Manifest pentru sănătatea pământului, 1980)

ZAHARIA STANCU

Mai pastoral

Mi-e teamă să te strig, ca-ntâia oară.
Văzduhul e sonor ca o vioară.
Zarea, dac-aș putea să o ating,
S-ar rupe ca o pânză de paine.
Șesul de smalt alcargă, se sfarmă,
De codrul cu cocleală de aramă.
Drumul e puf, pământul clocot viu,
Hulubii joacă-n soarele-argintiu,
Munții pe zări se clatină ca norii,
Slăvile limpezi despletesc cocorii

Motto:
Eu m-am născut din grâne, din fân, din cucuruz,
Ion Horea

Și măgurile s-au săltat pe brânci.

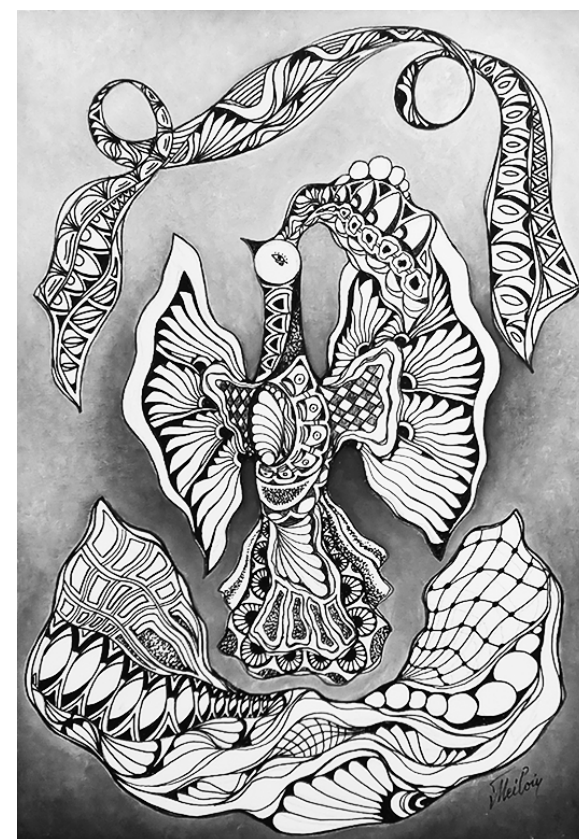
În maiu-acesta tumultos,
Mă simt ca un copac vânjos
Și-aș vrea ca șoimii să m-agăț de stânci,
Ca florile să mă desfac în soare,
S-alerg spumat ca apa călătoare,
Să mă frământ
Cu fiecare brazdă-ntoarsă de pământ,
Și-n noua primăvară să fiu nou
Ca un ecou.

(Pomul roșu, 1940)

ALEXANDRU MACEDONSKI

Primăvara

Sub flori de măr
Ce mi se scutură în păr
Se umple sufletul de soare;
Pe orice frunți suferitoare,
Oh ! ningeți albe flori de măr.

Sub liliac
Sunt paseri dulci ce nu mai tac,
Concert de voci mângâietoare:
Sărmani cu inimi gemătoare,
Uitați, dormiți sub liliac.

Pe sub cais
Din aripi bate albul vis
De-o inocență răpitoare:
Amanți cu inimi arzătoare,
E fericirea sub cais.

Sub nucul lat
Te afli însă izolat
Și-n umbra lui îmbătătoare
Trecutul naște ca o floare:
Ah ! de-aș muri sub nucul lat.

(Excelsior, 1895)

Ilustrații de Tudor Meiloiu

„Doamne, nu pleca!”

Magda Ursache

„Irogu-mă, rămâi aici,
Doamne, nu pleca

Că stă peste noi Moartea,
Doamne, nu pleca

Moartea-i toată la hota-
Doamne, nu pleca...”
Cezar Ivănescu

Așa deci: calc în străchini corect-politice dacă vorbesc despre specific etnic, dacă spun că poți fi și sincronizat cu Europa, și etnicist, dacă mă opun etnoblasfemiilor patapievicioase, mungineriilor șiamâfî? H.-R. Patapievici a radiografiat „fecala plaiului mioritic” – bun lucru! – ca să probeze „substanța tarată a românilor”; Lucian Blaga a scris despre energia plaiului românesc și-i ridiculizat. Zice Alina Mungiu, anti-evangelista: „Devine un gest patriotic să tragi românilor câte un șut în stima lor colectivă”. A zis și a făcut-o! Aplauze la scenă deschisă!

Numai popoarele mici au obsesia identității, scrie un „filozof” celebrizat prin ediții peste ediții. N-ăș zice că englezii ori nemții n-o au. Etnicul de pretutindeni, românesc, dar și grec, iudeu, german, argentinian, japonez, polonez, italian, rus nu-i o invenție arbitrară, are o existență proprie, o evoluție, o personalitate, o conștiință a comunității de limbă și de religie. Alt escist ne sfătuiește paternal: „Nu mai consumați argumente în problema identității.” Să stingem lumina? Vocabula patriotism e ocolită. I se spune „sentiment civic”. Dacă nu ai sentiment firesc patriotic, demn patriotic, nicio problemă. Problemă ai dacă-l ai. Bine o duc „românii de-românizați” (sintagma lui Crainic). Și-i mult mai profitabil să nu te sacrifici pentru binele colectiv. Inteligența manevrabilă în interes propriu e bine răsplătită când își ignoră rădăcinile. Anunți într-un talk-show că „metastaza națiunilor e aproape” și ai parte de fotoliu la ICR, de posturi de miniștri ai Culturii, de ureș rapid pe scara universităților particulare...

Eroismul se vede ca inutilitate, prostie chiar: dacii „mureau ca proasta”, „fantomele albe” de la Mărășești, la fel. În opinia mea, să râzi de cultul eroilor, asta da, prostie.

Amor Patriae Nostra Lex –naivitate, zic neomarxiști. N-a spus Marx că „muncitorii nu au patrie”? Ce să mai avem în grijă granițele? „Piloții orbi” care ne conduc, ne conduc spre disoluție statală.

Academia e criticată: lupta pentru păstrarea identității nu place presarilor iresponsabili. Președintele Academiei a fost atacat în felurite feluri. Și ca... utecist! MRU, mâna dreaptă, mai degrabă stângă a lui Nicușor Ceaușescu în CC.UTC, e lăsat să cedeze moștenirea Gojdu („Venii, ungurenii mei!”), iar statuia lui Emanuel Godju e scoasă din oraș, la Oradea.

După ce Sami Damian a decis că Vintilă Horia și Noica ar fi „porțile închise ale literaturii române”, noii rolleri i-au dibuit ca fasciști, naziști, legionari. Aceleași etichetări le-au primit Iorga (ucis de legionari), Blaga, Eliade, Pr. D. Stăniloae, Ernest Bernea, Golopenția, Ion Petrovici, Traian Chelariu, Țuța, Noica... Declarat *hârb*: Anton Dumitriu. Cel mai hulit e Nae Ionescu, pe care Vasile Băncilă îl numea *un cavaler prestant al spiritului*. Și dacă în Israel funcționează *Difamation League*, de ce la noi nu se iau măsuri împotriva celor care ne culpabilizează ca barbari

și criminali, rasiști, mâncători de co-etnici? Dar cine l-a salvat de la moarte pe pastorul Richard Wurmbrand? Nu *sfântul închisorilor*, Valeriu Gafencu? Se vrea să-i facem uitați pe martirii închisorilor, însă fără amintirea unșilor lui Dumnezeu e greu.

Am spus-o de multe ori și nu ezit s-o repet, deși deranjează reluările mele: asistăm la un paricid cultural dacă valorile naționale sunt puse la index de critica distructivă. Cineva, tocmai din Parlament, a decis „falimentul națiunii”. Și câți intelighenți, lesne adaptabili cerințelor puterii politice nu ne spun că statul național e o entitate nefuncțională și că o conducere de la Bruxelles ar fi cea „adevărată”. Întreb: dacă Europa e post-națională, atunci nu avem de-a face cu o post-gândire?

În ședința scriitorilor RPR, din 1962, Cioran era declarat „promotorul fascismului”. Acuză se repetă. La fel, acuzele contra lui Eliade și Noica. Ne-ai plictisit destul cu „trioul sacru Cioran-Eliade-Noica, terminați!” Noica a fost declarat „neonorabil ideologic”, Steinhardt ar avea „deficit de personalitate”. Dimensiunea absurdului crește și crește într-o lume răsturnată. În acel Raport Final, care sper să nu fie final și care a contribuit la dezbinarea impusă, voită de echipa Tismăneanu, pe lista rușinii a apărut Octavian Paler.

Nicolae Breban n-a mai avut venit fix după răsunătoarea demisie cauzată de Tezele ceaușiste din 1971, când Ceaușescu a cerut reintroducerea realismului –socialist. Ca să vadă acum că „arborii spiritualității” (sintagma sa) sunt doborâți de topoarele cozilor de topor. A fost suspectat ca scriitor „problematic” și cenzurat, ca să citească acum că romanele sale sunt...socialiste. Murdărit de ciori vopsite, în conformitate cu noua *Vulgată*, corect-politică, Breban rămâne drept: „se vrea sfârșitul conștiinței de sine a acestui popor” (*Aventurierii politicii românești*, ed. 2010, Muzeul Literaturii Române).

Crezul lui Iorga, formulat în scrisoarea către contele Bellegarde, din ianuarie 1909: „A ne păstra oriunde ființa etnică neatinsă”, e ridiculizat. „Ce apostol național visați? Identitatea românilor este **neconturată** (subl. mea, M. Ursache).” Cutare regizor promite: „Eu îmi dau demisia din etnic.” Prințul Duda declară ritos: „N-avem identitate.” Nu se considera urmaș al lui Ștefan cel Mare? Ce se vede prin lentila lui Patapievici? „Românii se încheagă bine numai afară”. I-a răspuns Eminescu: „Ce a scos din voi Apusul când nimic nu e de scos?”

În volumul coordonat de Daniel Barbu, *Firea românilor*, Nemira, 2000, Mihaela Czobor Lupp a conchis că românii n-au viitor: „acest viitor este deja distrus, înainte ca el să fi existat”. De ce? Pentru că sunt **memernici** (subl. mea): lași, beți, leneși, neevoluați. Dacă nu reacționăm la așa ceva, vom fi învinși perpetuu.

Vocalii detractori văd în România o țară bolnavă, defectă, asfixiantă, de care trebuie să scapi. Udmeriștii, copârtași la guvernare, sunt și mai vocali: „Ne este scârbă. România de rahat.” (20 septembrie, 2006). Tökes, plătit din banii românilor, spune la Bruxelles că maghiarii suferă un „genocid pașnic”. Consiliul Național Secuiesc vrea parlamente regionale, iar regionalizare nu înseamnă altceva decât dezmembrare: „Ținutul Secuiesc nu e România”. Trianonul e „infam”, „operă diabolică a românilor”. Au avut nerăspunsul nostru. Legea Trianon a căzut. Nu s-a promulgat ca 4 iunie să fie Ziua Tratatului de la Trianon. Așa că-n Ardeal se ține doliu la 1 Decembrie, udmeriștii susțin că autonomia Transilvaniei e „porunca lui Dumnezeu”, harta Ungariei Mari se lăfăie pe fularul lui Orban Viktor, iar preș. Ungariei, la Carei, vrea să inaugureze statuia lui Kolcsey Ferens, autorul imnului țării sale. Lucian Boia e onorat de premierul vecin cu „Ordinul de merit al Ungariei”, plus forinții, ca răsplată pentru joaca lui de-a istoria-ficțiune, care pune în pericol integritatea, suveranitatea României.

Oponenți la istoria scrisă cât mai aproape de realitate sunt mulți. În *Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr și ficțiune*, Humanitas, ediția din 2013, L. Boia susține că demersul istoriografic „se menține mai ales pe

imaginație”. Clio n-are arhivă –a făcut Boia cercetură adâncă -, muza n-are niciun document la mână. Ce nevoie am avea de istorie cu statut de știință, dacă putem avea „o istorie virtuală”? Rigoare în reconstituirea unui eveniment, a unei epoci? Chestii depășite! Ce să mai căutăm izvoare, dacă ni le putem imagina? Istorie eroică? Boia n-are nevoie de ea. Așa că mentaliștii pot transforma oricând o bătălie câștigată în una pierdută. Țepeș bea sânge. Și împreună cu el, nevasta, vampiră și ea. Ștefan cel Mare n-a câștigat mai nimica, ce contează că acad. Ioan-Aurel Pop ne spune că este „unificator al românilor, *ante-litteram*, cu o sută de ani înainte de Mihai Viteazul. Unirea lui Viteazu e doar „o ipoteză”, susțin școliiții lui Boia. Brâncoveanu? Un spăgar. Respectă trecutul, valorile de patrimoniu, ești etichetat naționalist necurat.

Mai scrie Boia: „interesant istoric ar fi acela care să nu creadă **nimic** (subl. mea) despre istorie. Și, pentru că Gh.I.Brătianu, Xenopol, Pârvan, Giureștii, C. Daicovicu, Florin Constantiniu, Gh. Buzatu, Dan Berindei au vrut/ știut să scrie istorie națională reală, nu se aud, se aude Boia. E în librării vreuna dintre cărțile lor? În tiraj infim, *O enigmă și un miracol istoric: poporul român* de Brătianu, mort la Sighet, în aprilie, 1953.

Urmarea? Iohannis ezită să-l declare erou pe Avram Iancu, spânzurat simbolic în unghurime, iar Sibiul e dominat de Statuia lui Bruckenthal. Cad statui de eroi. Ce *ale laurilor foi* ne mai trebuie? Doar trecutul e declarat *mort și fără legătură cu viitorul*. La Oradea, Viteazul a fost- zice presa- legat cu funii și evacuat cu camionul. Și ce veste vine de la Cluj! Primarul Boc ar răsturna crucea, dar și statuia unionistului Iuliu Maniu, reabilitat greu, abia în 12 noiembrie 1998, de Curtea Supremă de Justiție. Voitinovici, președintele Tribunalului poporului, a scăpat neatins nici c-o vâzdoagă; Alexandra Sidorovici, soția lui Brucan, nici atâta. „E o eroare, spune Sorin Lavric, să crezi că persecutorii aparțin trecutului.” Probă că Goma nu-i considerat disident anticomunist; Tökes da, este, chiar după ce presa i-a dat în vileag angajamentul la Secu și multe note informative.

Au fost și „surse” în sutană, dar și martiri. S-au întors vremile satanice dacă e iarăși batjocorită credința? După Părintele Gheorghe Calciu Dumitreasa, în capul căruia s-au turnat răstălmăciri, în fapt calomnii, patru mii de preoți au fost închiși politic, între anii 1948-64 (ortodocși, catolici, protestanți); 63-ucși; 17 episcopi și mitropoliți- ucși. N-a ajuns jertfa lor? Dar refuzul „reeducării” Pitești n-a fost probă de rezistență morală înaltă? Și-i dau dreptate încă o dată lui Sorin Lavric: „Fără jertfă nu există împlinire”. „*Faima* rezultă, Eliade dixit, din *jertfă*.”

Întrebat de Romulus Rusan de ce, ca aviator de elită (a luptat să apere capitala după 23 august), generalul Iustin Marin a răspuns simplu: „De ce? Fiindcă sunt român. Chiar numai pentru asta”. „E un adevăr teribil”, comentează Petru Ursache în *Istorie, genocid, etnocid*, Eikon, București, 2017.

Fac trimitere din nou la analiza lui Theodor Codreanu privind *Legenda neagră* (Alfredo Alvar), care e tocmai asta: „distorsionarea istoriei unei națiuni pentru a fi descalficată”. Uitări voite, adevăruri trunchiate, directive absurde, toate slăbesc ființa națională. Iar A.D. Xenopol pare a i se adresa, peste timp, direct lui Boia: „a falsifica istoria este o faptă vrednică de cea mai aspră osândă, de vreme ce se falsifică conștiința națională.”

În ce mă privește, mi-a mai rămas o rezervă de optimism: că se va reveni la normalitate, că „diluarea factorului etnic (la care asistăm de 30 de ani încoace) va avea un revers. Flux și reflux”, cum scrie Petru Ursache. Că ne vom asuma trecutul așa cum a fost: nu numai cu eșecuri, dar și cu rezistență la dogma comunistă. Cu torționarii, dar și cu martirii închisorilor. Cum ar spune C. Rădulescu-Motru: cu „calități bune și defecte”. Fără reacție fermă și demnă împotriva celor care vor să ne pierdem *caracterul național* vom ajunge la plâns și la scășnirea dinților. „Doamne, nu pleca!”

Dalia Bialcovski

Rudolf Schweitzer-Cumpăna, un alchimist al materiei picturale...

...deținând o amprentă plastică ce ar pune la grea încercare chiar și abilitățile de excepție ale oricărui imitator, "În lumea agitată a breslei", își amintea mai tânărul său confrate, Corneliu Baba, "Rudolf Schweitzer-Cumpăna a trăit și a trecut printre noi cu înfățișarea amabilă și distinsă a unui lord coborât din nu știu ce ținut nordic. Imperturbabil, și-a urmat ca artist drumul său printre mode și evoluții, fără crize de saturație profesională, fără ispita rătăcirii pe drumuri neumblate", "a închinat picturii grija zilelor și nopților sale, modest și demn".

Așa începe în cuvinte portretul celui ce a zărit întâia dată lumina zilei la 7 mai 1886, în casa familiei sale din Pitești. Împlinea așteptarea de a deveni părinte a funcționarului Ludwig Schweitzer, angajat al unei importante exploatare forestiere deschisă la Arefu, pe cursul Argeșului, loc unde va apărea înscris vremelnic și satul Cumpăna. Prin această filiație paternă avea să moștenească îndemnarea și aplecarea către artă a strămoșului său, descins conform îndelungatei genealogii, din Elveția germană. Iscusit modelator al fierului, bunicul Christian Schweitzer împodobise deja orașul ales spre a-și statornici familia încă din 1860, cu meșteșugite bijuterii ale foneriei, cu felinare și gardul Grădinii publice.

Rudolf Schweitzer-Cumpăna,
Piața din Sibiu

Spre deosebire de majoritatea colegilor dăruți penelului, pictorul nu va urma traseul consacrat al dobândirii măiestriei, ce presupunea ca ultimă lecție și supremă fascinație – Parisul. În viziunea sa, modernitatea nu era o chestiune de școală, nici de formă, ci de atitudine. Preferase după terminarea liceului, studiul conștiințios, timp de patru ani, la Academia Regală de Arte Frumoase din Berlin. Iar odată revenit în țară, nu se va precipita spre simezele capitalei și nici nu va aborda un repertoriu de împrumut. Avea să-și perfecționeze tehnica în ambianța îndrăgită din copilărie a satului argeșean, cu priveliștile, animalele de povară și oamenii locului. Acestea vor rămâne consecvent, temele de substanță ale întregii sale creații, prin care se va putea exprima nestingherit și în

perioadele ideologizate ale istoriei, toate concepute sub semnul firescului.

După reușita debutului la Salonul Oficial (1911) și la "Tinerimea Artistică" (1912), bucurându-se de aprecieri și de achiziția lucrării aleasă de Anastase Simu pentru colecția muzeului său, anul 1920 va aduce consacarea deplină a numelui Rudolf Schweitzer-Cumpăna în capitală. Expoziția personală deschisă la Ateneul Român dezvăluia un artist viguros, capabil să confere cotidianului amploare; să transfigureze lumea satului în subiect cu valoare universală și culoarea austeră a pământului, în simfonic. Adept al imaginii concrete, frust exprimată în limpezimea clar-obscurului, fără inutile idealizări, cu o autentică undă expresionistă domolită de afecțiune și învăluită în căldura cromaticii, elibera pensula ce înghițeau în calea lor detaliile sterile. Pictura însemna înainte de orice: emoție. Pânzele sale aveau să o afirme constant prin impresionanta prezență expozițională, cu precădere după stabilirea la București, în 1927.

Indiferent de complexitatea tematică, de la portret la interiorul citadin, lucra într-un ritm neverosimil, asiduu, desăvârșind sute de pânze cu aceeași seducătoare voluptate a pasteii. Acoperit în halatul alb, cu paleta încărcată de culoare exact cât era necesarul ședinței de lucru, fără economic și fără risipă, asemeni timpului alocat conversației, reușea să surprindă esența modelului său cu o acuitate și eficiență de invidiat, extrăgând instantaneu, traseul maximei plasticității. Pânzele sale au prospețimea lucrului "a la prima" în pofida suprapunerilor și amestecurilor aproape hipnotice, unde hazardul e condus de intuiție într-o formulă irepetabilă. Instrumentele magice, pensulele tocite în îndelungile atingeri cu pânza, împrumută din ineditul personalității lor freneticelor modelaje imprimate în strălucirea uleiului. Traseele lor figurează uneori portrete care privesc intens prin umbra nedeslușită de sub borul pălăriei sau din întunecimea ochilor abia sugerați.

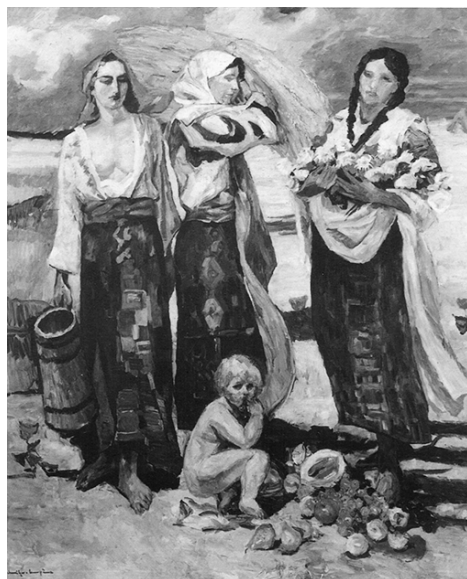
Și totuși, în sobrietatea picturii sale s-a petrecut întâlnirea cu splendoarea solară a Greciei în plină maturitate artistică, la 43 de ani. A știut integra cu inspirație albul zidurilor, culoarea, seninul, azurul apei, a topit planuri și contururi în ritmuri aproape abstracte, pentru ca în 1931 să absoarbă gingășia cromatică de pe malul Senei, cu aceeași deschidere și același succes.

Dar în spatele acestei ușurințe se află nedespărțitul său companion: carnetul de schițe. El a evaluat etapele lucrărilor, a adunat continuu rapide însemnări laconice ori minuțioase de pe front, din prizonierat, din sălile de concert, clipe, siluete, figuri ori frânturi de oraș trasate în pauza de stop a automobilului. Abil desenator, în 1951 a fost invitat la catedra de grafică a Institutului de Arte Plastice "Nicolae Grigorescu" din București.

Cu o pasiune pentru pictură căreia i-a subordonat toate preocupările, a fost recompensat, cu onoruri, prin deschiderea Palatului Regal către arta sa ori prețuirea specialiștilor.

A trăit bucuria de a fredona îndreptându-se spre șevalet și totodată spre a noua decadă a vieții. Câți artiști ar putea repeta împăcați ultimul său gând: "Am fost un om fericit." ?

PS: Muzeul Județean Argeș a organizat în această primăvară expoziția "Rudolf Schweitzer-Cumpăna – 48 de ani de la moartea artistului"

Rudolf Schweitzer-Cumpăna,
Tărănci oferind daruri (Palatul Regal)

Radu Adrian

Sculptura în piatră

File de istorie (IV) Extragerea pietrei din carieră și transportul ei

Urmare din numărul trecut

Respectând ordinea întrebuirii uneltelor, vom vorbi mai întâi de cele folosite în carieră de pietrari pentru extracția blocurilor de piatră: *pana* și *frunza*. Împreună ele reprezintă echivalentul dopurilor de lemn udate cu apă, despre care s-a mai vorbit. *Pana* este un corp prismatic de metal ascuțit ca o daltă, de aceeași formă cu pana de lemn și aproximativ de aceeași mărime, sau cât un toc de ochelari. *Frunza* e o lamelă de metal dreptunghiulară, groasă de un centimetru, lungă de aproximativ 20, și Lată de 7 sau 8 centimetri. Are una din muchiile lungi ascuțită, cum este lama de satâr. După săparea unui șanț în V, paralel cu marginea stâncii la o distanță care să corespundă dimensiunii pietrei pe care vrem să o dislocăm, se așează *frunzele* în locaș, două câte două, cu muchiile subțiate în jos. Sprijinite de peretii șanțului, acestea delimitează între ele un spațiu care se îngustează în adâncime. Aici se introduc *penele*, câte una între două *frunze*. Se înșiră în felul acesta, înălțate puțin peste nivelul pietrei și distanțate egal între ele, toate *frunzele* și *penele* de care avem nevoie. Numărul de *frunze* și de *pene* diferă, în funcție de lungimea blocului de piatră pe care vrem să-l dislocăm. Se bate cu barosul câte o lovitură în capul fiecărei pene, mergând de la un cap la altul, de-a lungul întregului șir. Operația se reia de mai multe ori, până când sunetul rezultat își schimbă brusc tonalitatea. Asta demonstrează că piatra s-a fisurat și atenția omului se va orienta de acum și spre locul unde blocul desprins urmează să cadă.

Când situația cerea o piatră mai mare sau foarte lungă, cum a fost cazul obeliscurilor egiptene, un grup considerabil de pietrari, înșirați umăr la umăr, lovesc simultan cu baroasele în pene, într-o cadentă *hei-rup* perfect echilibrată.

O instrumentare mai inteligentă a extragerii pietrei de mari dimensiuni, o dată cu inventarea forării verticale cu burghiul, constă în umplerea găurilor cu apă și astuparea lor cu dopuri de lemn bine etanșate. Ca dopul de plută folosite la astupatul sticlei. Pietrarii bat simultan cu baroasele în acestea, iar lichidul din interior presează pe toată înălțimea coloanei forate, până la dislocarea blocului de la masivul stâncos. Metoda a fost folosită cu succes în majoritatea civilizațiilor lumii încă din epoca bronzului. De-a lungul timpului, din *epoca bronzului* până la începutul secolului XX, când își fac apariția sculele electrice, atât extracția pietrei din carieră, dar mai ales prelucrarea în continuare a formei sale, n-au evoluat cu nimic. Flexul mobil de mână cu motorul său electric, apărut în urmă cu 80 de ani, a putut ajuta doar la tăiatul șanțului cu discul, mai rapid și într-o formă perfect dreaptă, cu profilul păstrat milimetric în aceluși V. Dar în continuarea operației, până la inventarea unor sisteme mai evolute, problema rămăsese tot în seama bătrânului baros și a anexelor sale.

O invenție cu totul nouă și foarte eficientă pentru desprinderea necesarului de piatră de la stâncă, introdusă în a doua jumătate a secolului XX, este *cablul de metal diamantat*. De-o parte și de alta a stâncii se amplasează două roți mari de scripete, care angrenează între ele un otgon lung și subțire, făcut din fibre de oțel împletite. Pe otgon sunt înșirate mărgelile de oțel diamantat, cu diametrul de un centimetru și distanțate egal între ele prin intermediul unor șaipe mai mici. Sistemul, pus în mișcare de un motor amplasat lateral, practică prin rularea sârmei, o tăietură verticală în piatră, perfect dreaptă, de grosimea mărgelii. Operația este însoțită tot timpul de un jet constant de apă. Agregatul își corelează în același timp aparatura într-o coborâre verticală constantă, lentă, pe măsura tăierii.

Decuparea se face de sus în jos, în planuri verticale, dar poate fi orientată și orizontal, așa încât forma blocului extras are de la bun început fețele orientate rectangular. Tăierea făcându-se în planuri drepte, rezultă doar cuburi sau prisme drepte. Invenția poate rezolva într-o singură zi cantitatea de muncă depusă de un cioplitor bun, o lună sau mai multe, în funcție de mărimea blocului de dislocat.

În momentul de față, în majoritatea carierelor din care se extrage piatra pentru construcții se folosește acest agregat. Personalul muncitor familiarizat cu el, în cariere sau în atelierele mari de prelucrat piatră, îl numește simplu: *sfoara*. Putem afirma cu certitudine că este cea mai serioasă invenție de până acum în domeniul raportului dintre om și piatră. Reușește să imprime un avânt tehnicii de extracție și de prelucrare a pietrei pentru construcții la un asemenea nivel, pe care, în urmă cu câteva decenii, edilii nu puteau să-l viseze. Sfoara și flexul reprezintă echivalentele gaterului sau ale drujbei din domeniul lemnului.

Urmare în numărul viitor

Titus Ujeu

Ca mulți dintre scriitorii afirmați în prima parte a secolului XX, Edmund Estlin Cummings (1884-1962) a cunoscut în tinerețe experiența sinistră a primului război mondial. Aidoma lui Guillaume Apollinaire și Renato Serra, lui John Dos Passos și George Topârceanu, poetul american a cunoscut mizeria frontului și a lagărelor de prizonieri. Precum conaționalul său Ernest

Hemingway a condus o ambulanță printre tranșeele Europei și prima sa carte **The Enormous Room** (*Camera enormă* -1922) reprezintă evocarea celor trei luni petrecute în 1917 într-un lagăr din Franța. În 1923 tipărește și prima carte de poezii, **Tulips and Chimney** (*Lalele și hornuri*), urmată de **No thanks** (*Fără mulțumiri*) din același an. Încă 10 volume de versuri (între care **Poems** din 1940) vor alcătui opera poetică a celui care decisese – după înctarea ostilităților „marei război” – să rămână în Europa. Ca și Ernest Hemingway și mulți autori ai „generației pierdute”, Cummings – care avea să-și caligrafeze numele cu litere mici: *e. e. cummings*, într-o demonstrație de modestie dar și de marcarea a unicității – se manifesta ca un reformator literar. Mai ales că era un fan ca și Apollinaire, cel din **Calligrammes**, al unei reforme „tipografice” a poemului. Gurile rele spun că primele rezultate în acest sens au stârnit interes („*attracted attention non for their experimental typography and technical skill than for their considerable lyric power*” – **The Concise Oxford Companion to English Literature** – Oxford Univ. Press). Conaționalul nostru Dan Grigorescu, istoric al literaturii americane, este mai comprehensiv cu „crezia” propusă: „*Procedee formale sunt adesea folosite ca sugestii vizuale ale temei sau tonalității lirice: dimensiunea tipografică devine un nou nivel al sensului*”. Cititorul va fi fost uimit văzând pe coperta unor cărți de poeme titluri precum: **&** sau **is 5**. Un volum din 1932 se numește **1/20**. Nu era vorba de o nouitate absolută. (În România acelor timpuri exista revista **75 HP**...) Altă carte din 1944 se cheamă **Ix1**...

Ca pe toți americanii gravitând la Paris în jurul Gertrudei Stein (1874-1946) avangarda nu-l putuse ocoli măcar prin gesturile ei contestatate. Veniți să ia parte la „sărbătoarea de neuitat” pe care le-o promitea Lumea Veche ei absorbeau cu toată energia vârstei noile ispite

E. E. Cummings

postbelice, fără a înceta să fie „yankei”...

Născut la Cambridge – Massachusets în 1894, bătut de autoritățile franceze de spionaj, fostul combatant voluntar a fost marcat de acest „malentendu” al istoriei și chiar după ce avea să i se prezinte scuze oficiale sufletul său a păstrat această scurtă experiență iar culorile în care-și va înfățișa suferințele în **Camera enormă** ni-l pot aminti pe Fiodor Dostoievski, autorul unor magistrale pagini ale universului carceral.

Eliberarea de sub povara ofensei îndurate avea să se producă prin poezie. O feroare naturistă străbate prima sa carte de versuri. De la poezia lui William Wordsworth lirica de limbă engleză nu mai cunoscuse parcă un astfel de elan al deseățușării sufletești. Chiar și versurile conaționalului său Walt Whitman din **Leaves of Grass** păreau mai rezervate și, parcă, mai cerebrale.

Compunând, după expresia unui comentator al său (Max Eastman) „o gimnastică prozodică și tipografică” Cummings a știut să-și înveșmânte spiritul rebel într-o simțire aproape bucolică: „*Îți mulțumesc ție Doamne, pentru această zi uimitoare; pentru duhurile de clorofilă ale copacilor / și ca un vis al cerului albastru cu-adevărat; și pentru orice / care-i firesc și nesfârșit al acceptărilor*”...

Un alt comentator, Horace Gregory, susține că „*dacă versul lui Cummings a putut să pară «revoluționar» și radical, ceea ce a și fost, în sensul că spiritul său era preocupat de rădăcinile sintactice, a fost pentru că viața poetului era înconjurată de convenții*”. Toată viața sa a scris versuri, proză și teatru. A desenat și pictat.

Volumul de povestiri autobiografice intitulat și el „nărăvaș” **i, six nonlectures** (*eu, șase nonconferințe*, apărut în 1953) ar putea clarifica unele nebuloase ale personalității sale. Chiar dacă în mod limpede el nu simțise nevoia să se explice. Ba, mai mult, publicase în 1930 o carte de versuri și proză fără titlu. Probabil trăise cu orgolioasa convingere că opera sa se poate topi în fluxul robust al cotidianului, rezistând astfel la torsiunile timpului, la efectele depersonalizării impuse de civilizația veacului.

Culegerea **Complete Poems** din 1994 adună versurile

scrise între 1904, când avea douăzeci de ani și 1962, anul stingerii sale din viață. O colecție lirică de amplitudine fără îndoială. Dar celebritatea sa mondială se datorează mai cu seamă unui poem închinat unui pionier al Vestului sălbatic, vestitul Buffalo Bill. Sub acest nume, devenit legendar se află de fapt William Frederick Cody care în 1904 publicase și el o „Autobiografie”, supraevaluându-și meritele eroice. Sfârșitul jalnic, ca director al unui circ ce a dat spectacole se pare și-n Transilvania dinaintea primului război mondial, a făcut ca lumea să-l dea uitării pe Mister Cody. În schimb gloria lui Buffalo Bill a continuat să sporească. Romanele populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea ce-l aveau drept erou urmau să fie întrecute în faimă de poemul lui E. E. Cummings **Buffalo Bill's Defunct** în care marele reformator al sintaxei poetice pare a fi izbutit și o nouă sintaxă... transgender a Morții (Mister Death) prin contrapunctarea aleselor calități ale călărețului neînfricat, gata să împuște „unodoitreipatruinci porumbei” (*onetwothreefourfive pigeons*) și care și-a privit în față sfârșitul cu ochii săi albaștri de netemător băiețandru.

Poemul acesta este – cred eu – cel mai cunoscut și mai popular din întreaga lirică americană a secolului XX. Drept care îl voi transcrie în varianta originală:

*Buffalo Bill's
defunct
who used to
ride a watersmooth -silver
stallion
and break onetwothreefourfive pigeonsjustlike
that.Jesus
he was a handsome man
and what i want to know is
how do you like your blueeyed boy
Mister Death.*

Cel care, începând cu publicarea în anul 1925 a volumelor **XLI Poems** (*41 de poeme*) și **& (Si)** își va scrie numele pe copertă doar cu litere mici nu va putea renunța la formula respectuoasă prin care-l invocă pe Domnul Moarte cu majusculă. La urma urmei, cum scria un comentator al său „dincolo de formă ne interesează atitudinea poetului față de existența oamenilor, față de istorie și de contemporanitate”.

buffalo bill a

buffalo bill a
pierit
cel deprins ca să
călărească-un armăsar
catifelat ca un râu de-argint
și să frângă unodoitreipatruinci porumbeixact
ca și acel isus
ai fost un frumos bărbat
și ce vreau eu să știu e
cum vă place băiatul dumneavoastră cu ochi-albaștri
doamnă moarte

o apropos

o apropos
n-a văzut cineva
pe micul tu-cu
care stătea pe-un deal
verde și-și arunca
dorința-n albastru
e-un salt și-o prăvălire
visu-i zborul își luă
(se scufunda ca un pește
dar suia ca un vis)
pulsând ca o inimă
cântând ca o flacăra
spre-albastru a luat-o a mea
departe dincolo de departe
și sus dincolo de sus
mai spre-albastru-a luat-o a ta

însă cel mai mare spre-albastru a luat-o a noastră
încolo dincolo de unde
ce lucru minunat
e sfârșitul unui șir
(murmură micul tu-cu
în vreme ce dealul devine nimic)
și-mi va spune oare cineva
de ce dau oamenii drumul

dă-i drumul

dă-i drumul –
cuvântul zdrobit legământul
despicat ori
jurământul crăpat cât
e de lung – dă-i drumul era
legat prin jurământul să se
ducă
dă-le drumul –
mincinoșii corecți și
falșii prieteni sinceri
și amândoi și
nici-urile – trebuie dă le dai drumul
s-au născut
ca să se ducă
la toate dă-le drumul –
marile micile mijlociile
înaltele mai marile într-adevăr
cele mai mari și toate
lucrurile – la toate dă-le drumul
dragă
dragostea așa vine.

când hotărî dumnezeu a născoci

când hotărî dumnezeu a născoci
totul el luă o
gură de aer mai mare decât cortul unui circ
și totu-ncepu
când omul hotărî să se piardă
pe sine și alese era-ul
de la o să-și găsinde pe de ce doar
îl zdrobi prefăcându-l în fiindcă.

primăvara-i poate ca o mână

primăvara-i poate ca o mână
(grijulie care vine
de nicăieri) aranjând
o fereastră, prin care lumea se uită (în timp ce
lumea se uită în gol
aranjând și schimbând punând
cu grijă colo un lucru
străin și ici unul cunoscut) și
schimbând grijuliu totul
primăvara-i poate ca o
mână-ntr-o fereastră
(de colo colo grijulie mutând lucruri
noi și vechi, în timp ce
lumea se uită-n gol grijuliu
mutând vrun crâmpci
poate de floare ici punând
dincolo un strop de aer) și
fără să spargă ceva

În românește de Ion Caraion

Alexandru
Cazacu

Cinsprezece minute

Doar puține cuvinte în păstrare
și nimic despre adevăr
numai despre bucurie
precum ultima zi de așteptare
a unei promisiuni echivoce
când nu mai contează
dacă ci unde ne întâlnim
cinsprezece minute
pe străzile murdare și viscolite
cu femeia din vis
ca și cum ar coborî
de pe albul plat al ecranului interior
și ar aștepta lenta noastră întoarcere
aici și acum
în seara ce înaintează
și devine resort de sprijin
smerenie și umilință
când se adună lumini
prin felinare și catedrale
într-o iarnă cinstită
superbă și neîndurătoare

Timp iacobin

Singurătatea după o mare iubire
se rafinează și are tabieturile ei
precum ceremonia ceaiului
într-o țară din extremul orient
și parcă îți vine să spui
cum dintre toate îmbrățișările
primite în această seară
una este cea a trădării
când o pasăre își ridică aripile
peste podurile acoperite
încercând să ne spună ceva
important
într-un timp iacobin
când toate clădirile din jur te
privesc
ca după mari reforme
și liniștea dintre mâine și ieri
aduce un semn de mirare
iar tu cu paltonul pe braț
traversezi surzător orașul

Dincolo de linii

În locul soarelui o pată diformă
se întinde
peste geamurile plesnite de frig
și vremuri
E parcă ziua când soldații romani
aruncă cu lăncile într-un profet
sub un cer plin de incertitudini
la margina urbei unde aleile
șerpuiesc
odată cu amestecul de liniște
și seară
din lepădarea și regăsirea de sine
prin primăvara aceasta mohorâtă
când un vagon plin cu sufletele
fluturilor
se mișcă încet scarțâind din
rărunchiuri
tras pe șine ruginite de neuitarea
noastră
ca de o îndărădnică locomotivă
dincolo de liniile de start
dincolo de liniile de finiș

Decembrie

Ninge și zăpada cade asemeni
unui buchet de cuțite albe
spre o țintă necunoscută
și iarna nu s-a hotărât
cu care dintre noi să îmbătrânească
Un triplu salt în gol al zilei
se petrece printre lucruri
iar o garoafă sângerie înflorește
pe manșeta cămașii
cusută cu fir de argint

Ninge și zăpada se împrășteie
peste un foc de vreascuri
aprinse în noapte de cineva
rătăcit și puțin înspăimântat
când se face frig
și chipul se luminează de urmele săniilor
ce alunecă peste țintiri îndepărtate

Un zid de respirații

Crengile copacilor asemeni mâinilor bătrâni
ce mângâie blana unei pisici de apartament
în lumina crudă a zilei
peste care se desfașoară un curcubeu
dincolo de scoicile înșirate pe funii
semn că marea nu poate fi departe
când scriem pe aburul geamului
cu degetele un cuvânt ce face ca liniștea
dintre mâine și ieri să se sprijine
pe un zid de respirații
și un milion de absențe
irump în iluziile acestea
precum petrolul într-o câmpie din Sud
când la fiecare colț de stradă
stă o ghilotină în așteptarea lui Robespierre
și o cohortă de heruvimi
duc pe umeri
trupul neînsuflit al visului

Orgoliu și smerenie

Se întoarce vara în Septembrie
printre stăzile unui mic oraș de câmpie
iar amiaza merge lângă noi
calmă și puțin îngrijorată
asemeni unui înger cu aureola frântă
Toate ferestrele sunt ochi de pasăre
iar inima trăiește pe cont propriu
vârsta de fier a tot ce a fost
și nu mai vrea să devină orgoliu și smerenie
Memoria trupurilor dureros defrișază
orice altă memorie
Liniștit și calm ne oferim trecutul
ca și cum am împărți bucăți
dintr-un animal sacrificat
la o sărbătoare străveche

Un fel de speranță

O noapte de Aprilie rămasă pentru noi
precum piramidele întru gloria faraonilor
sub liniștea tulburată de respirațiile devenite
un fel de melodii aproximative și profilactice
peste timpul care era prea bun să nu ne
țină partea

O schimbare la față a măștilor
rătăcitoare și deprinse cu abjurul
când gambele ei lungi păreau niște
manuscrite vii
înaintea ochilor unui paleograf
iar vertebrele atinse pe rând
erau un șir de pietre tămăduitoare
în camera cu vedere spre gară
și reproducerea lui Casorati
deasupra oglinzii unde trupurile noastre
lăsau istoria să înceapă
ca într-o cușca de fier a singurătății
la ora când zorii sunt gata să strivească visele
iar un fel de speranță are grijă de toți
de cei vii de acum și de cei vii de-a pururi

Sonete

Când umbra

Când umbra răstignită-n grele ziduri
Te uită între false bariere,
Chiar viața, ca și moartea,-i o părere
Ce-și termină văpaia în reziduri.

Speranța-i ofilită mângâiere
De care te agăți să scapi de riduri,
Iar recviemul plânge printre lieduri
Când te ferești de ultima cădere.

Se încovoia cerul sub păcate
Și zborul moare-n lacrimi inutile,
Doar suferința e realitate

Și legea cu minciunile subtile.
Te naști și mori zadarnic în cetate
Când crezi și sperii în visuri imbecile.

Se uită-n jurul lui

Se uită-n jurul lui, viclean cupețul
De altfel om simțit, atent, de treabă,
Când rânduiește marfa pe tarabă
La mere otrăvite saltă prețul,

Că-i prea frumoasă marfa din ohabă.
Din veac, cum l-a-nvățat letopisețul,
Când nu ajunge la catări nutrețul
E cazul să te-mbogățești degrabă.

Se-nghesuie clienții, chiar se ceartă
Mâncând din ochi mascota mult dorită,
S-alegi superlativul e o artă

Chiar dacă numai coaja e vopsită,
Iar înăuntru cu emfază poartă
În miezul putred, iască otrăvită.

Mănoase zări

Mănoase zări sporind în verticală
Tresar când adevărul stă la pândă,
Renaște viața, ca o grea osândă
Ca să se-ascundă-n moarte fără fală.

Zile și nopți, într-o cădere blândă
Ca un tic-tac din clipa ideală,
- Un tropot de mustang fără zăbală -
Vorbesc de-un împrumut fără dobândă.

Rămân în urmă hăuri nemișcate
Și munții albi cu pletele de stâncă,
Enigmele din vremi nedescifrate

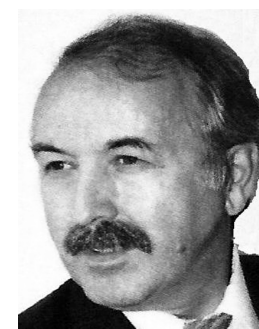
Ce-or dispărea în liniștea adâncă,
A nopților eterne îngropate
În tragedia ce ne paște încă.

Ne alintăm

Ne alintăm cu-arome căzătoare
Ne înălțăm cu aripi de statuie,
Ne căutam un zâmbet unde nu e
Și ne-mbătăm cu trista-nsingurare.

Ne rușinăm de-o galbenă gutuie
Ni-i greu să călărim un val de mare,
Ne-ascundem de o aspră-ncrâncenare
Și rătăcim pe o potecă șuie.

Visăm la umbra faptelor mărunte
Mizând pe ziua ce se mai aprinde,
Certăm pe cei ce nu pot să ne-nfrunte

George D. Piteș

Strivind convinși neșanse suferinde.
În lumea de pigmei ne credem munte
Cu bezna care mintea ne-o cuprinde.

Călit în lupte

Călit în lupte și în vremuri crude
Oșteanul către casă-acum purcede.
Un cârd de iele bete îi precede
Și la răstoacă îl așteaptă nude.

Pe unele le-aude, nu le vede
Pe altele le vede, nu le-aude,
Încing un dans vântoasele zălude
În care tânărul bărbat se-ncrede.

De dragul lui, o tânără-l miroase
O curajoasă-l pipăie timidă,
Din mieca gurii lui a treia gustă.

Apoi, pe rând, se-nfruptă pofticioase,
Din trupul lui, lăsând cu mintea vidă
Un biet nebun pe o cărare-ngustă.

Străbat cetatea

Străbat cetatea, nimeni nu mă vede
Nevolnic urlu, nimeni nu m-aude,
Mă împresoară chipuri hâde, lude
Ecouri rătăcite de bipede.

Încet, încet vin și bogate rude
Iar un gardist la mine se repede,
Probabil un invadator mă crede
Și mă lovește cu odgoane ude.

Ales ad-hoc, un tribunal mă leagă
Ținându-mă-n genunchi pe coji de nucă,
Iar judele sașiu fără o doagă

Sentință dă, în codru să mă ducă,
Eu nefiind din a cetății sagă
Cu lotrii să-mi ridic o bojdeucă.

Te-aștept

Te-aștept în noaptea asta dulce-amară
Să-mpodobim brăduțul cu zăpadă,
S-aprindem lumânări, ca să se vadă
Geamlăcul unde plâng seară de seară.

Dar n-ai să vii, în van mă uit pe stradă
Știutul tren nu mai oprește-n gară,
Prin galaxii, cu firea ta sprintară
Un alt destin tu scoți la promenadă.

N-am fost un tată bun, te rog mă iartă,
Și sper pe drumul tău să-ți meargă bine !
Eu voi urca poteca ce mă poartă

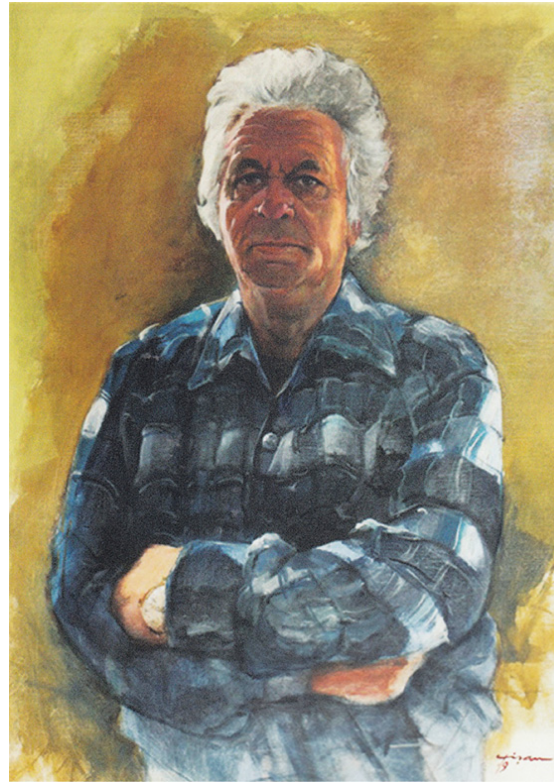
Prin vămi ce vecii-mi vor deschide mâine,
Și dacă Dumnezeu nu te mai ceartă
Spre alte lumi, tu să mă iei cu tine !

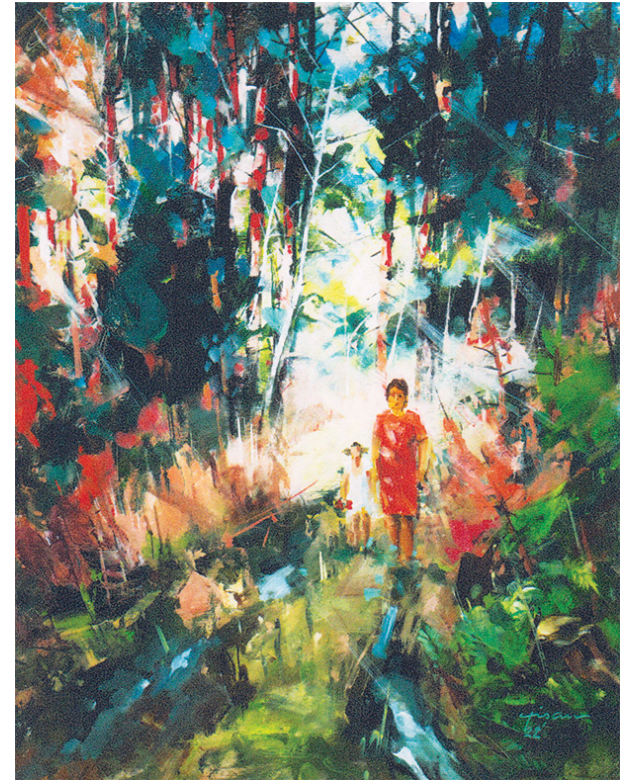
TEODOR VIȘAN

Castelul Reginei Maria din Balcic

Autoportret

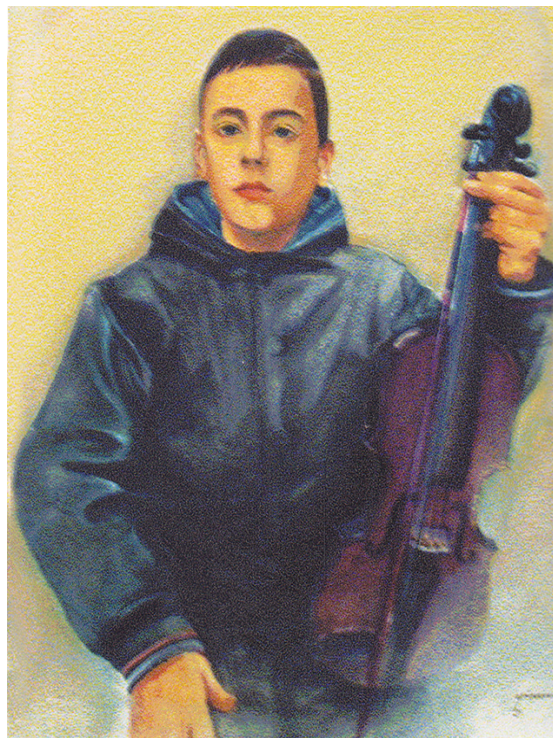
Fata din pădure

Paisprezece cruci

„El este un artist sensibil, lucid, echilibrat, cu un discurs plastic coerent, construit în timp, care creează totdeauna cu sentimentul perenității artei sale.”

(Corneliu Stoica)

Violonist

Trandafiri galbeni

Natură statică cu fructe

Rurală

Tărâmul făgăduinței